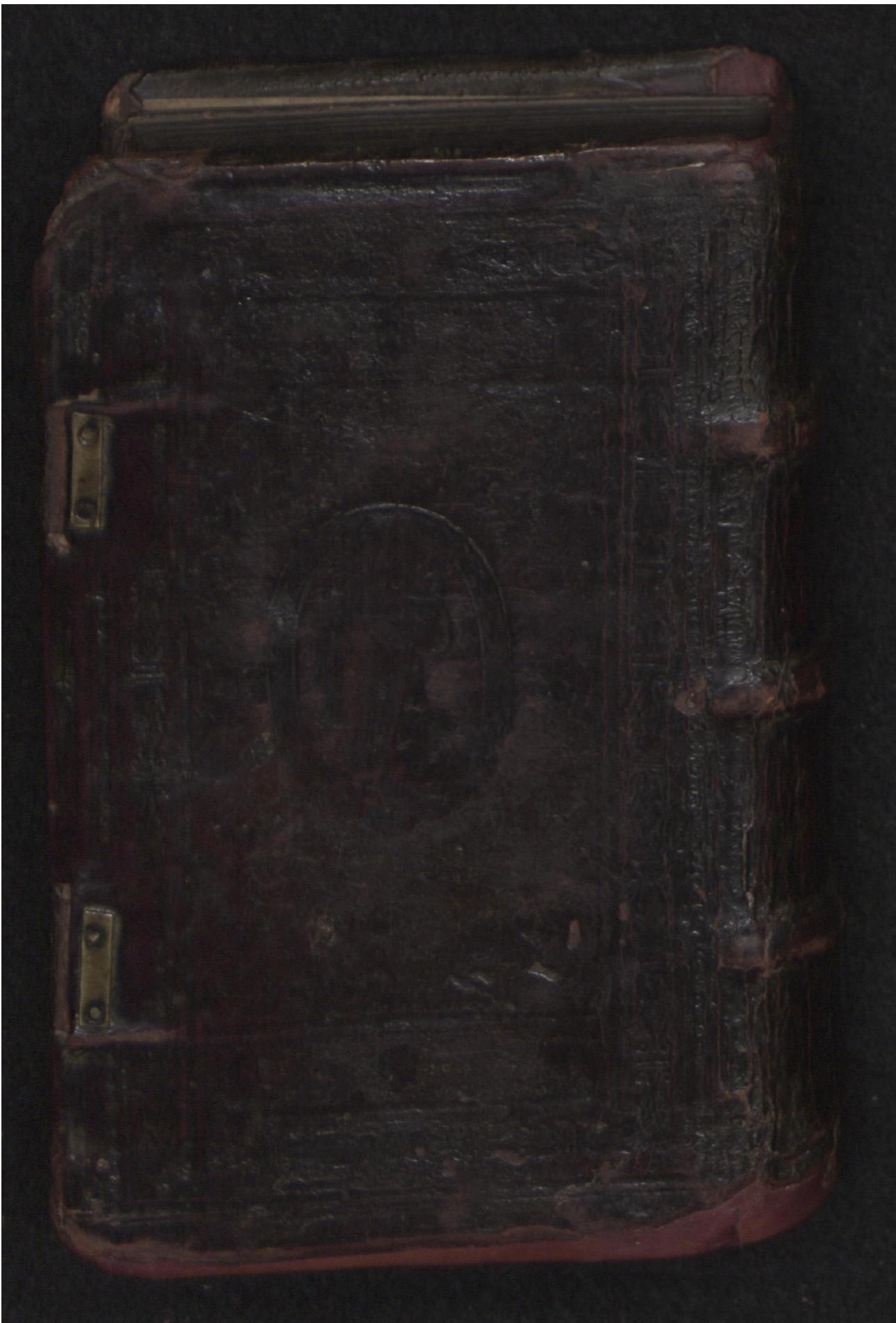

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

L.N. 903. 910. 901. 899.

46-203²

8°

LN 903 ex. 3

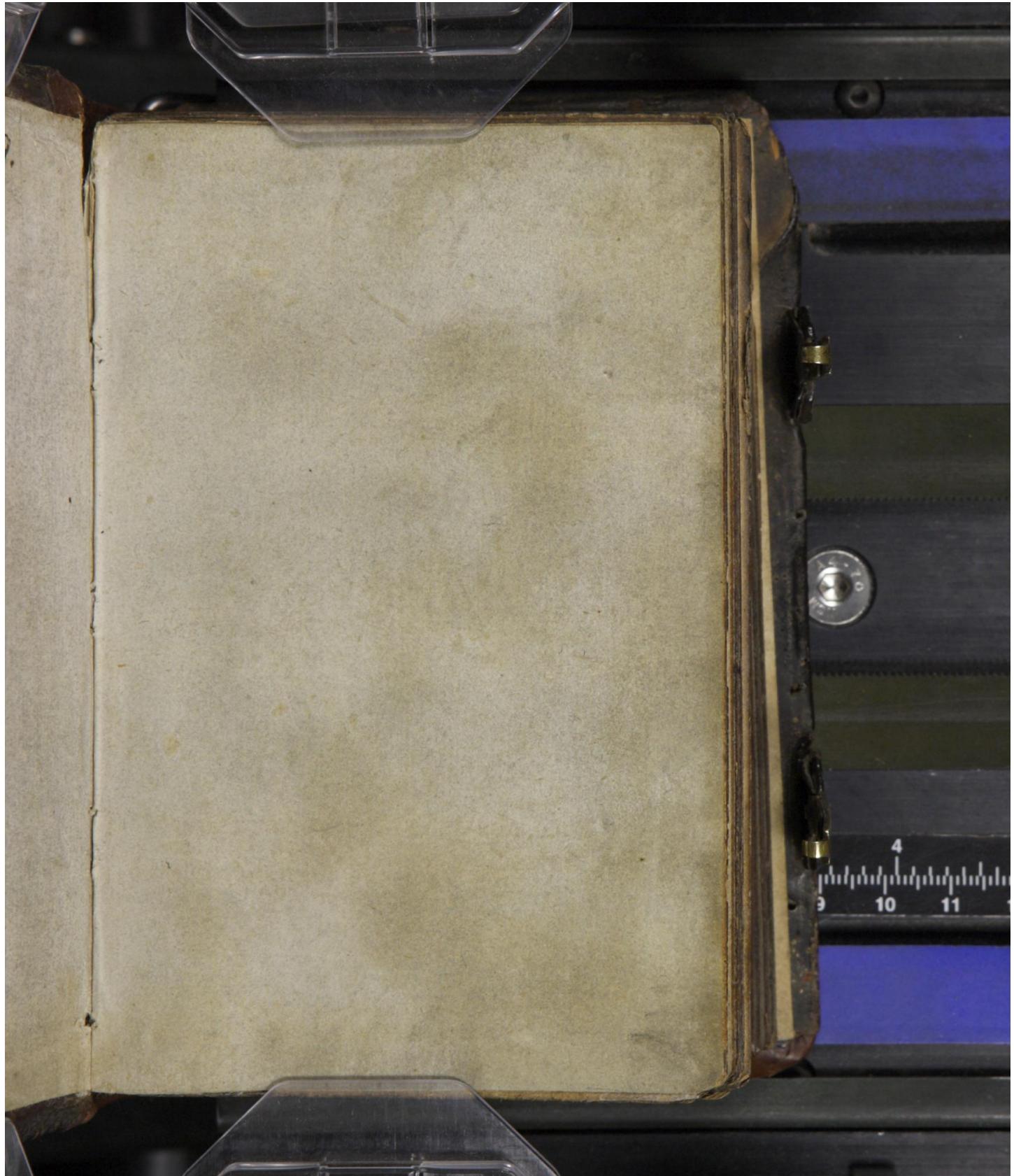
LN 910 ex. 3

LN 901 ex. 3

LN 899 ex. 3

Kag Høegs - eke,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

Mit
sum lieff
Mits hemm
scher der he
Bemühung
holz /
de de

And

Tu
Wt dene Precht
empel de Land
nair lefje / an
gladige Lijfe
du. vde

Domini Sint
Laurentius
Cum gratia Primit
Regis Mag

Reges

46-203

En Predicken/

som bleff Predicet aff
Niels Hemmingson D. Vdi
faltige Her Herluff Trolle Ridders
Begravsfuerse / vdi Herluffe-
holm / den Femte-
de dag Ju-
lij.

Anno Domini 1565

Til Læseren.

Vdi denne predickensinder dubaade ^{Ez (6)}
empel oc Cerdom / huorlunde du
skalt lessue / om din vilt vel Dø / oc
gladelige Usikkedis fra denne Ver-
den. Vale. 6542

Prentet i Kiebenhaffu / off
Laurenz Bebedicht

Cum gratia & Privilegio Serenissime
Regice Maiestatis.

OLN 903

ex 3

Kay Haegs Samling 1920

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 903 8° copy 3

134

Erlig / Gudfrnyctig oc
Velbyrdig fru Birritthe Goe/
salige Her Herluff Trolls effterleff-
uerske / Forstanderske til Herluffs-
holms Schole : Onske ieg Niels
Hemmingson / Naade / Fred oc
Barmhertighed / aff Gud
Fader / ved vor HER-
re Jesum Chris-
tum.

A M E N.

#

VDi al Modgang
Sorrig oc Hiertens
banghed / min from-
me Fru Birrithe /
haffue wi all trost oc husualelse
at hente vdi Salighedsens fil-
de / om huilcken Esaias taler
vdi sit Tolffe Capittel oc figer:
A ii Z stul

Peder Hennings son. Farernd.
af markt

I skulle øse Vand met glæde aff
Salighedsens kilde. Denne sa-
lighed er IESVS CHRISTVS
Guds Son / som er oss gis-
uen aff Gud Fader til en Sa-
liggoprere. Kilden er Guds
Grundløse oc offuerfledige
barmhertighed / huilcken hand
beuiser oss arme Menniske / som
omuerder sig til hammen ved
Troen til Jesum Christum.
Det Vand som vi skulle øse
aff denne Kilde / er trost oc hu-
sualelse aff den Helligaand /
odi mod all hiertens banghed /
som oss kand paakomme odi
denne Verden. Der faare der
det høyligen fornøden / at vi
vide

N. 7.

glæde aff
Denne Sa-
HRISTO
r oss g-
ilen Sa-
k Guds
verdig
ilken hand
omme som
annen ved
Christum.
oi skulle øse
trostor hu-
lligaand/
hanghed/
nme vdi
faare
at wi
vide

vide huorlunde wi funde met
glæde øse Vand aff denne Sa-
lighedsens Kilde. Endog at
denne Kilde er offuerfodig / da
kand icke alligenel huer komme
til hende oc øse aff hende. Men
aleniste desom ere vdi vor Her-
re Jesu Christo ved Troen. Det
er de som vender sig fra Syn-
den til Gud / forlader sig til
Jesu Christi fortienste oc ver-
styd / oc haffue sind oc vilie til
at være Gud lydige / oc at leff-
ue Gudfruetige / høfstelige oc
retfærdige vdi denne Verden.
Disse vide vejen til salighed-
sens Kilde / oc met Troen øser
der aff Vand / det er / husualel-

A iii se

se vdi all modgang oc hiertens
banghed. De andre som bæ-
re Christi nafn til forgæffuis/
det er / de som lessuer foruden
Penitenz / som haffue Troen
vdi Munden oc icke vdi hiertet/
som lader Synden lede sig
huort hun vil / funde icke øse
Vand aff denne saligheds Kilde/
For den glipper det redskab
som de skulle øse met / som er en
stadig tro til Gud ved Jesum
Christum / vor eniste Neglere
oc saliggørere. Saa haffue i
min fromme fru Birrithe/vdi
denne eders hiertens banghed/
ingen anden bedre oc vissere
trost/ end at i blifue hoss denne
Kilde/

Kilde / oc øse dette trøstelige
Band aff hende met troen / som
i haffue til den Herre Jesum
Christum. Dette Band alemiste
ekeler it bedroffuit herte. Fordi
den Helligaand er der vdi oc
vender sorgen om til glæde / oc
stadfester hiertit vdi Guds
Naade oc Barmhertighed.
Huorlunde øser Troen vand
aff Salighedsens kilde ? Troen
skal see til fire ting / besynderli-
ge naar Mennisket er bange.
Det første er Gud Fader / det
andet er Jesus Christus / det
tredie er den gantske Christine
Kircke / det fierde er den tilkom-
mende Herlighed oc ære / som

A iiiij oss

osser at bekomme vdi Opstan-
delsen aff dyde.

Først skal Troen see til
Gud Fader / oc betencke hans
vifie/ Retsærdighed/ Bisdom
oc Barmhertighed. Gud Fa-
ders vifie betencker Troen eff-
ter Christi ord oc løffe / som
staar scressuit Matth : 10.
Klopper mand icke tho spurre
for en pending ? alligeuel
falder der ingen aff dennem
paa jorden vden eders Faders
vifie. Met disse ord lærer Chri-
stius / at huad faarss oc mod-
gang Guds børn offuerkom-
mer vdi denne Verden / det
kommer vdaff Guds gode vi-
lie.

lie. Efster denne Guds vilie/
bør it Christet menniske at sticke
sin vilie. Huilcket wi ocsaa
bede vdi vor daglige bøn: Vor
de din vilie paa Jorden / som
hand er vdi Himmelten. Der
faare skulle wi saa sige aff tro
en vnder kaarssit. O Himmelste
Gud Fader / effterdi det
vaar din gode vilie / at det
kaarss skulde komme mig paa/
giss mig din Aland oc naade/
at ieg fand være dig lydig / met
all taalmodighed vnder dette
kaarss / oc trost mig met din
HelligAland / for din kiere
Sons Jesu Christi skyld. Der
naest betencker oc Troen Gud

Ao Sa-

Faders Retsfærdighed / som in-
gen ting gjør for vden sag.
Gud gaff oss liffuit / er det en
da Retsfærdigt / at hand tager
det sit er / esfterdi hand icke ta-
gerit / at det skal blifue borte/
men at det skal megit bedre
foruaris hoss hammen end hoss
oss / Oc vil giffue alle vore Le-
gemlige liff igen paa den yder-
ste Dommedag. Siden ten-
cker oc Troen Gud Faders
Vissdom / som lader sin Kircke
nu vdi en maade / nu vdi en an-
den proberis. Gud tager man-
ge aff denne Verden for wtack-
nemmeligheds skyld / at Ver-
den er dennem icke verd / man-

ge

ge Gudsfrystige tager hand oc
bort / at de skulle icke lide meer
modgang vdi denne wolle Ver-
den / at de skulle icke meer kem-
pe met vor arffue fiende Dieff-
uelen. Denne Guds Visdom
seer Troen til / oc veed at ingen
Christen kaldis aff denne Ver-
den / vden Guds vise raad / ia
hannem til det beste som hen-
kaldis. Betecker oc Troen Gud
Faders barmhertighed / i det
at all den Christne Kirckis
faarss / oc alle Gudsfrystige
Menister's modgang er efun-
it Faderligt riiss / met huilkit
hand paaminder oss / at wi
blissue hannem lydige / oc icke
lade

lade Kjød oc Blod forsøre oss
fra hanniem. Her end du hy-
mygede mig (siger David) da
foer ieg vild. Item / det vaar
mig gaat / at du hymygede mig /
at ieg kunde lære din vilie. Saa
skulle wi met Troen see til
Guds vilie / Retsfærdighed /
Visdom oc Barmhertighed /
vdi all faarss oc modgang.

Det Andet som Troen
skal see til vdi modgang / er
I E S U S C H R I S T U S, Huilken
som all den stund hand Le-
gemlige omgicks i denne Ver-
den / leed modgang. Hans ex-
empel er alle Christne saare
set at følge effter. Der saare
siger

siger hand : Vil nogē være min
Discipel / hand skal forsage sig
selff / oc tage sit kaarss paa sig
oc folge mig effter. Her vil
Christus at huer skal bære sit
Kaarss / det er / huad som helst
Forsolgelse eller modgang / oss
paakommer aff Guds gode
vilie oc raad / det skulle wi bæ-
re. Det er / wi skulle icke falde
under kaarsit / men bære det
met taalmodighed / oc see til
den Herre Christum / som gief
for oss vdi Kaarsit / oc vil at
wi skulle være sig lig der vdi.

Det Tredie som Troen
skal see til vdi modgang / er den
gantske Christine Kircke. Saa

at

4
10 11 12

at wi aff den gantske Christne
Kirckis exempel lære at bære
Kaarssit taalmodige. Dersor
figer Petrus i. Pet: 5. Vider
at lige saadan modgang / gaar
eders Brøderstab offuer vdi
Verden. Brøderstab falder
Apostelen/den gantske Christne
Kircke / som er i denne Verden
under Kaarssit / paa det hun
skal være fri i den anden Ver-
den. Der saare figer oc Pe-
trus i. Pet: 4. Det er tid at
Dommen skal begynde paa
Guds huss. Men begyndis
hand først paa oss / huad ende
vil det da faa met dem / som
icke tro Guds Euangelio.

Saa

Saa skal Troen vnder Kaars-
sit see til den gantske Christne
Kirfis vilkaar / som i denne
Verden aleinsti Dommis ic
ræssis met Kaarsit Men al-
le Wgudeligeskulle Dommis
met wendelig pine.

Det Fierde som Troen
skal see til vnder Kaarsit / er
den tilkommende Herlighed oc
cere / som alle Meniste er be-
rid vdi Himmericis rige. Nod
denne enige Herlighed / cere
oc glæde / skulle wi sette denne
timelige modgang oc Kaarsit
wi bære i denne Verden. Naar
wi sette disse tho sammen /
Kaarsitheri Verden / oc ceren

DE

4
10 11 12

oc glæden i den anden Verden/
Da haffue wi aff det evige/
husualelse imod det timelige
Der saare figer Paulus Ro-
ma: 8. Jeg holder det saa/
at denne tiøs pinactighed / er
icke verd at acte vdi mod den
Herlighed som skal off oben-
baris. De Petrus j. Petz.
Naadens Ord som falder off
til sin evige Herlighed / i Chri-
sto Jesu / hand fuldkommetig
berede / styrke / befressse oc
grundfeste eder / som lide en li-
den tid. Her vil Petrus af wi
sculle vnder Racersit / som vi
ere vnder vdi denne Verden/
see op til den evige Herlighed

vi

vi ere kallede til vdi Jesu
Christo / oc der met trostie oss.

Saa haffuer ieg nu sagt /
huorlunde Troen vdi all gen-
uordighed vdi denne Verden /
skal øse Vand aff Salighed-
sens Kilde / oc seetil Gud Fa-
ders vilie / til Guds Sons ex-
empel / til den gantske Chri-
stendoms vilkaar / oc til den
euige Herlighed / som dem
staar til / som her vdi Troen oc
taalmodighed blifuer varac-
tige indtil enden. Her aff skul-
le i ocsaa min fromme Fru
Birritthe / som en Jesu Chri-
sti lem / lade eder husuale vdi

B denne

4
10 11 12

denne Sorrig oc Hiertens
banghed / som i haffue for
Eders fromme Hosbonde her
Herluff Trolle/som Gud haff-
uer faldet aff denne wolle Ver-
den / til euig Herliged oc
glæde.

Yderinere haffue i oesaa/
min fromme Fru Birritthe/
her aff husualelse / at i vide/
at salige Her Herluff / hand
Christelige baade lessuede oc
dyde. Saa at der er ingen
tuil paait / at hand er hoss
Guds hellige Engle / oc hellige
Forsædris Siele / som er i glæ-
de vdi Jesu Christi neruerelse/
oc foruenter hand daglige met
alle

alle Guds børn / at Gud skal
snart giøre en ende paa denne
Verden / oc skal stryge graaden
aff alle Guds børns øyen / och
saa fuldkomme sit Løfste som
hand sagd haffuer / Johan: 10
Jeg giffuer mine Saar det eui-
ge liff.

Er det eder oc en stor hu-
sualelse / at den Allmectigste
Gud vilde / at salige her Her-
luff skulde komme til Lands / oc
affstedis fra denne Verden vdi
eders / Her Byrre Trollis
Ridders / salige Niels Trol-
lis / salige her Herluffs kie-
re brødre / salige fru Anna
Frijs / som vaar salige Niels

Bij Trol-

Erollis hustru / Fru Birritthe
Rosenfrankz / oc mange an-
dres neruerelse / oc siden ærli-
ge hensførdis til sin huilested /
oc der bleff Begræffuen vdi
mange fromme Christnes
aashyn / som fulde hans Lig her
fra Kjøbnehaffn til Herluffs-
holm. Disligest ocsaa / ja al-
lermest / haffue i daglige trost
oc husualelse vdi eders aluer-
lige oc Christne Bon til Gud.
Thi aldrig er it Mennistis sor-
rig saa stor / at det finder en
trost vdi sin Bon / saa fremt
som hun kommer aff en Chri-
stelig tro. Fordisaa den hel-
lig Aaland giffuer sig besynderli-

ge

ge tilkiende / oc lader føle sin
neruerelse oc krafft vdi Men-
nistens herte / naar det inder-
lige indfalder til Gud vdi sin
Bon. Der saare siger Da-
uid i den Altinde Psalme:
Naar ieg er vdi angist / da fal-
der ieg paa Herren / oc raaber
til min Gud / saa Bonhører
hand min rost aff sit Tempel.
Oc i den förste oc halff femte
sindstiue Psalme siger Gud:
Hand falder paa mig oc Jeg
Bonhører hannem / saa at ieg
er hoss hannem vdi hans nod
oc angist. Saa haffuer / min
fromme frau Birritthe / alle
Guds børn aff Verdens be-

B iii gyn-

gyndelse hafft deris sørste
glæde oc husualelse vdi deris
Bøner til Gud. Oc tuil ieg
icke at i faa megit sørre hu-
sualelse vdi eders hierte / naar
i giore eders Bon til Gud /
end i ellers kunde faa / aff alle
Verdsens memiske. Saa vil
ieg nu haffue Eder fierlichen
ombedet / at i Salighedsens
Kilde søger met en stadig Tro
til Gud / oc en inderlig Bon /
som aldrig stee kand vden aan-
delig husualelse. Oc lader
Eder dette gaa til sinde / at den
Almectigste / Vise oc gode Gud
haffuer intet giort / vden det
som er got oc til Salighed / Oc
bliffuer

bliffuer saa städige hoss han-
nem / som hoss eders allerkie-
riste Fader / oc priser oc tacker
hannem met Hierte oc Mund
oc gantske liffuit. Oc tencker
paa Sancti Pauli raad / som
hand giffuer dem som Gud
haffuer vndit meer end en an-
den i Verden / at de bliffue
Rige vdi gode gierninger / oc
icke forsmaa vor Herris Jesu
Christi lemmer.

Haffuer ieg/ min from-
me Fru Birritthe/ vdi en god
mening ladet vdsette denne
Predicken/ ieg haffde vdi sali-
ge Her Herluffs begraffuelse/
B iiiij forhaa-

forhaabendis / at det skal komme
mange Guds børn til gode / baade for det gode Exem-
pel / at alle fromme haffue her
vdi salige Her Herluff's leffnit
oc affgang: Disligest ocsaa
for Christi aluerlige Forma-
ning skyld / som ieg i denne
Predicken forklarit haffuer / oc
haffuer altingest vent oss til
Lærdom / at wi saa motte leff-
ue vdi Verden / at wi gladelige
dø kunde. Saa beder ieg
Eder gierne / at i samme Pre-
dicken ville anamme / oc lade
Læse for Eder / mig haabis at
det skal komme Eder til gaffin
oc glæde / Formedelst vor Her-

re

re Jesum Christum / som altid
vil være høss / naar wi høre/
Læse / tencke hans salige Ord.
Denne Jesum Christum be-
der ieg aff gantske hierte / at
hand vil være høss Eder / trostie
oc regere eders Hierte met sin
HelligAland. Huilcken Jesu
Christo met Sader oc den Hel-
ligaand / ske loff / priss oc cere
fra nu oc til euig tid : Amen.
Aff Kjøbnehaffn den Tiuende
Augusti. Anno Dominj 1565.

Eders tienere

Niels
Hemmingson
Doctor.
B v Her

Her Herluff Trollis
seduaanlige
Spraack.

Altig kommer ass Gud / liff-
uit / døden / armod oc rig-
dom.

Fru Birritthe Gøes
seduaanlige
Spraack.

Fryete Gud / gør huad ræt er /
oc forlad dig icke paa men-
nisken.

Marci

Marci rijj.

Vester eder / vaager /
oc beder / thi i icke vi-
de naar tiden er.
Det er lige som met
en Mand / som reiser hen / for-
lader sit Huss / giffuer sine
Suenne maet / oc faar huer
sin bestilling / besalendis Dør-
voorteren at hand skal vaage.
Vaager der faare. Thi i vide
icke naar Hussherren kom-
mer / om Aftstenen eller mid-
nat / eller vdi Hannegal / eller
aarle om Morgen. Paa det
at naar hand kommer haste-
lig / at hand icke finder eder
soff-

soffuendis. Det som ieg siger
eder / siger ieg alle / Baager.

Nine fromme Christ-
ne / som haffue giort eder
wmage / at følge denne
vor Christne broders Le-
geme til sin huilested / I
haffue baade eders Tro paa Guds
tilsigelse / oc eders fierlighed imod
Mennissen beuist. At i haffue eders
Tro beuist om Guds Forrettelse/giff-
ue i her met til kiende / at i følde dette
vor Broders legeme til sin huilested/
anseendis Guds aluerlige oc wrygge-
lige raad oc tilsigelse / som er at hand
wil visselige paa den Yderste Dom-
medag / fremfalde alle Menniske aff
Jorden. At de som døde haffue væ-
ret / skulle opstaar igen / Somme til
euig glæde oc ære / Somme til euig
sorrig oc forsmælelse. Ligeruiss som
den

den Herre Christus selff siger Jo-
han: 5. Den tid skal komme / paa
huilcken / at alle de som ere vdi graff-
uerne / skulle høre hans røst / oc de skul-
le vdgaa aff Graffuerne / som haffue
giort gaat / til Liffsns opstandelse/
Men de som haffue giort ont / til
Dommens opstandelse. Der faare
pleyer Christine / som tro disse vor
Herris Jesu Christi ord / ørligen met
Gudfryctighed / at følge til Begravf-
uelse deris Legeme / som her haffue
Christelige vdi en sand tro leffuit / oc
haffue vdi Guds naffns paakaldelse/
giffuit deris Aand vdi HE Krems
haand. Saa see de icke til dette døde
Legeme / som nu skal blissue til muld
oc støff / men de see til den store øre
samme Legeme skal ske / paa den Yder-
ste Dommedag / naar Jesus Chri-
stus dennem opuecker / oc gjør dennem
ligeformede effter sit egit ørefulde Le-
geme / met den mact som hand sig als
tingest

tingest vndergiffue fand. Saa er det
den Christelige troes om vor Opstan-
delse tegen/ at mand ører Gudfrycti-
ge Menniskis Jordfærd / som i nu
giort haffue. Gud vnde oss allesammē
en salig stund/oc en glad Opstandelse.

Dissligest haffue i ocaa beuist
eders fierlighed/ som er Troens fruct/
baade imod den affgangne / oc imod
dennem igen leffue/ at i haffue wma-
get eder/ oc beuist dennem denne fier-
ligheds beuising / dennem til trøst oc
husualelse / vdi denne deris sorrig oc
modgang. Vdi medgang haffuer
mand vel mange/ som sūnis at være
venner oc tienstactige: Men vdi mod-
gang oc sorrig / lade de sig ene finde
som ere de rette venner/ oc haffuer den
rette fierlighed til deris næste.

Denne eders fierligheds beuiss-
ning / er vor salige Broders slect oc
venner meget til vilie / De ville de
denne eders wimage met alle gode host
eder

er det
stan-
genti-
nu
esammæ
andelse.
a beuiss
ns fruct
/ de imod
te wma-
ine fier-
tross oc
orrig oc
hafuer
s ai vere
vdi mod-
ne finde
fuer den

beuiss
slect oc
ville de
ode hoff
cer

eder forskyld. Huor faare lader oc
den fromme frue Birritthe Goe/
salige Her Herluffs effterleffuerske/
oc her Byrre Trolle Riddere/ salig
Her Herluffs fiere Broder / met alle
deris Slect/ venner oc foruante / eder
alle sammen oc huer serdelis høyligen
betacke/ for denne eders fierligheds be-
uissning oc wimage / som i haffue giort
eder for deris oc salige her Herluff
Trollis skyld. Huilcket de ville vdi al-
lemaade i hues deris mact er / met
eder alle oc huer forskyld / Unskendis
eder der met lycke oc salighed til Liff oc
Siel / aff Gud Fader ved vor Herre
Jesum Christum / Amen.

Effterdi mine fromme Chrissine /
at det er en god/ nyttelig oc Christelig
viss offuer dette gantske Rige / at der
vdi saadan forsamling naar nogen
begravfuis/ holdis Predicken/vdi huil-
cken der handlis tuende stycker. Det

Første/

4
10 11 12

Første / om den affgangne Broders
eller Søsters leffnit oc endeligt / Be-
synderlige om det fand være dennem
som igen leffue / til it gaan Exempel.
Det Andet / om Lærdom oc forma-
ning aff den hellige Scrifft / at de igen
leffue / kunde saa sticke deris leffnit / at
de kunde lære den rette konst at do/
saa at de her affskedis met glæde vdi
vor Herris Jesu Christi nafns paa-
faldelse. Der faare vil ieg ocsaa vdi
denne Predicken først tale / om salige
Her Herloff Trolls leffnit oc en-
deligt. Dernest vil ieg forklare den
Text som ieg oplesste for eders fierlig-
hed. Gud giffuiit det skeer til Guds
ære / oc oss til en salig vnderuining.

Om det Første.

Ette maa ieg / mine fromme
Christne / met all sandhed be-
kiende / at denne Mands her
Herloff

oders
/ Be-
nanem
xmpel.
c form
it deigen
effnit/ at
at d/
glade vi
ffns paa
osaa vdi
om salige
nit oc en-
tflare den
ers felig-
r til Guds
usning.

fromme
ndhed be-
ands her
Herloff

Herloff Trollis Christelig/retfaer-
dige/ oprictige oc høfiske leffnit oc en-
deligt/er megit yppermere / end at ieg
kand der om tale/ som det sig met rette
burde. Fordi saa / seer ieg til hans
Huss / seer ieg til den Christne Me-
nighed / seer ieg til Verdslig omgen-
gelse / seer ieg til hans Embede oc be-
stilning / fortelig / seer ieg til alt hans
Leffnit / fra første oc til hand gaff sin
Aand op / da haffuer ieg oc alle de
hannem haffuer omgangit met / at
forundre / saa at mand saa saadanne
Exempel / met alle gode vilkaar finde
kand. Endog ieg icke kand / som vel
det sig burde / nock tale om denne sali-
ge Mands gode vilkaar / dog vil ieg
alligeuel / effterdi det er mig saa til
kommet / tale nogit om hans Leffnit
oc affgang / oc det vende oss til Exem-
pel oc lerdom. Oc vil ieg først til-
fiende giffue / huorlunde hand sit Huss
Christelig oc vel regeret haffuer. Der-

C

nest

4
10 11 12

nest huorlunde hand haffuer hafft sig
i den Christelig Menighed/ der frem-
mit Guds cere aff sin yderste mact oc
formue. Det Tredie/ om hans fier-
lige omgengelse met Menige mand.
Det Fierde/ om hans Embede oc be-
stilning som hand haffuer vaeret til-
sticket aff sin Herre oc Konning. Det
sidste / om hans sidste stiisbreise oc
Christelige endeligt oc afgang aff
denne wslle Verden.

Jeg wil icke tale om hans from-
me de ædle Forældre / som hand er
kommen aff/ om den salige her Ja-
cob Trolle / salige her Herluff
Trollis Fader / som intet viste aff
den prang / hoffmod oc store wnyt-
lige bekostning / som mi er i genge/
men leffuede Gudfryctig/ optuctede si-
ne Børn vdi tuet oc cere. Men ieg vil
begynde paa hans Hussregimente si-
den hand sick den fromme fru Birrit

the

the Gøe til Hustru / oc de holde Huss
tillsammen.

Huad rod oc fundament salige
her Herluff Trolle / oc Fru Bir-
ritthe Gøe / haffue opbygt deris
omgengelse paa oc Hussregimente/
kand mand vel forstaa / ass den gode
fruct / som der haffuer ladet sig see.
Thi det er ické mueligt andet / end at
det skal være en god rod/som god fruct
affuorer/ oc it got fundament/som en
varig bygning opbyggis paa. Saa
kand mig intet tuil være/ at deris styr-
ste oc förste forset haffuer io været / at
blissue endrectelig hoss det Eöffte oc
pacet/ som de haffde met deris Aande-
lige Brudgomme vor HE Kre Jesu
Christo indgaaet / saa at de vilde han-
nem haffue for øyen / hannem pris
oc loffue offuer alting / vdi huor det
ellers gaa vilde met dennem. Huor
dette fundament ické er vdi Ecceksab/
Eij kand

4
10 11 12

fand der intet gaat aff komme / men
Dieffuelen haffuer indgang met den-
nem / oc sører dennem aff en last oc i
en anden/indtil hand aldelis fordærff-
uer dennem. Men tuert imod / huor
Hosbonden oc Hustruen/ haffue deris
fierlighed begynt vdi Troen til Jesum
Christum / det lader sig vel see vdi de-
ris leffnit/oc faar oc en god fremgang
oc ende. Aff dette fundament som
er beggis samtycke / at bliffue hoss den
pact de haffde giort met Jesu Chri-
sto / er megit got aff kommit / vdi sali-
ge her Herluff Trolleis oc Fru Bir-
ritthes Huss. Thi dette forsat / at de
vilde bliffue hoss deris HErre Jesum
Christum/gaff dennem det raad / at
huor de haffde Sædegaard / da byg-
de de deris Bede kammer / huor de
gaffue sig ind/ besynderlige om Mor-
genen oc Aftenen / huer for sig at
gibbre deris Christelige Bøn til Gud.
Oc vaar det salige her Herluff Trol-
lis

lis daglige viſſ (vden naar det bleſſ
hannem fortagit/ met stor bestilling
paa Rigenſ oc Konningens vegne)
at hand straxs om Morgenen / eſter
hand haffde giort ſin Bon / Læſe it
Capittel eller tu vdi Bibelen / oc lige
ſaa om Aſſtenen for at hand giekt til
Sengs. Men ellers vaar hans be-
ſynderlige loſſning vdi Sancti Pauli
Epiftel / i Sancti Johannis Euangeliſ
/ oc vdi Davids Psalter / ſom
hand altid haffde hoff sig / huad hel-
ler hand vaar til Land eller Vand.

De meente icke ſalige her Herluff
oc fru Birithē / at det vaar nock / at
de ſelfſue fryctede Gud / men de oc der
til hulde alle deris Husſtienere / Tom-
fruer / piger / Hoffmend oc drenge /
ſaa at de ſom fands at leſſue wſtice-
lig oc vilde icke lade sig vnderuise /
nøddis til at forſee ſig en anden ſted.
Der faare lod hand offuer ſit Bord
daglige læſe it Capittel aff Bibelen /

Ciij straxs

strax effter de haffde standit oc læst til
Bords. Thi dette vaar hans viss/
at hand altid vdi sit egit Huss/ vden
at fremmede fortog hannem det / stod
met sit folck/ oc læste til Bords / bad
vor Herre om sit daglige brød / oc det
siden brugede som hand det haffde ta-
get aff Guds haand. Om Aftenen
før mand gick til sengs / maatte alle
Jomfruer / quindfolck oc drenge som
tilstede vaare/ siunge en Psalme / oc
tacke den almæctigste Gud / som den
dag haffde spiset oc beskermet dennem
aandelig oc legemlig. Gleinde de icke
heller den fattige Lazarum / det er fat-
tige folck / som haffde deris hielp be-
hoff/ men rundelige baade inden Huss
oc vden/ mange fattige / arme oc be-
drøffuede menniske husualede/ anseen-
dis dennem icke effter deris reffne klæ-
der eller legemlig wselhed / men effter
det billede/ de vaare skabte effter. Ja
som vor HE Kris Jesu Christi egne
lem-

lemmer. Huor faare hand siger sig
at giffuis / huad de arme giffuis vdi
sit Naffn.

At salige her Herluff Trolleſſe
oc fru Birritthe Gøes Hufſregiment
haffuer ſaadan voeret oc meget bedre/
end ieg fortaldt haffuer / vide de vel
ſom haffuer met dennem daglige om-
gaaet. Der faare vaare det vel raa-
deligt / at de besynderlig / ſom Gud
haffuer giffuit nock aff denne Ver-
den / at de ſaae til dette Exempel / oc
ſtickede ſig der eftter / oc icke hulde ſig
eftter den rige Fraadzeris exempel /
ſom huercken paſſede paa Gud eller
Menniſken / oc forſmaade den fattige
Lazarum. Huor faare hand ſick ſin
rette lön vdi Helfſuedis affgrund /
ſom alle Wgudelige Hufſholdere oc
ſkulle faa.

Det Andet som ieg fremsette om
salige her Herluff Trollis leffnit / er
om hans Christelig beuising imod

den Christne Menighed / huorlunde
hand haffuer Guds cere aluerlegen
forfremmit. Det vaar hannem icke
noek at høre/ met andre/ Guds ord/oc
at bruge vor Herris Jesu Christi Le-
geme oc Blod/ Men hand ocsaa met
hierfe oc gierning / altid lod sig finde
at være den som den Christne Kirckis
gaffn oc cere vilde forfremme. Oc
fordi hand saa vel / at den Christne
Kircke fand icke lenge blissue ved mact
vden der oplærer vdi Bogelige konster
oc vdi den hellige Scrifft/ de som skul-
le den Christne Menighed faarestaa/
met Guds salige Ords pure oc rene
Lærdom / Der faare sparde hand in-
gen befoftning paa Scholer at frem-
me / oc stielige Personer at holde til
Studium/ baade her vdi Riget oc an-
den steds. Der faare haffuer hand
lagt til Helsingørs Schole aarlig
rente til at holde Scholemester oc
Hører met. Difligesee til Nestuede

schole/

schole/ Roschilde schole/ oc ander steds.
Thi hand viste vel/ at saa lenge som
Scholer blifue ved mact / blifuer
der vel ocsaa personer/ som kand tiene
den Christne Menighed. Oc fordi
hand meente icke at være nock / at op-
lærer vdi børne Scholer / haffuer
hand vdi mange Aar / holdet/ stun-
dem to oc stundem flere til Studium/
inden Riget oc vden Riget/ saa at wi
haffue baade Professores vdi dette
Kongelige Uniuersitet vdi Købne-
haffn/ Bisper vdi disse Riger oc Sog-
neprester oc andre nyttelige tienere/
som ere opdragne oc fremkomme aff
den hielp/ som salige her Herluff haff-
uer dennem hulpet met.

Oc effterdi hand kom vdi forfa-
ring / at der vaar nogle fri Børne
Scholer vdi Tysdland / vdi huilke
børn haffde besynderlig tilsiun/ oc der
faare funde dis snarere forbedris/ den
Christne Menighed til gode oc bi-

E v stand/

stand / Hassuer hand oc met sin fiere
Hustru fru Birritthe Goe / giffuit
Herluffsholm til at voere en Schole
vdi huilcken baade Adels børn oc an-
dre funde optuetis oc læris vdi / Kir-
cken oc Rige til gaffn oc bæste. Mig
haabis at den almectigste Gud skal
vel opuecke dennem / som samme
Schole kand komme vdi en ret brug/
saa at den befoesning blissuer gantske
vel sted. Endog denne velgierning
vdi mod den Christne Kircke / Gud til
ære oc det gantske Rige til beste / kand
icke nock prisis aff de som frycete Gud/
oc ville Guds æris fremgang oc
Danmarks rigis forbedring. Dog
findis mange som mand offte hører/
som mene at det vaar icke vel giort aff
Herluff / at hand saa meget skulde
koste paa en Schole / oc føre her iblant
huad wguadelig tale som de funde paa-
finde. Men huad kand mand suare
met rette ? Hassede salige her Herluff

OC

oc fru Birrithe saald samme Gods/
omkommet det met praal / pancket/
drick/ daabbel / oc vdi andre wtibørli-
ge maade / huad vilde mand sagt an-
det / end / Huer mand maa giøre aff
sit huad hand vil / mand haffuer Re-
cessen met sig / ingen fand forbiude at
mand maa io effter sin vilie bruge det
hannem tilhører. Men nu funde de
icke veere tilfrids/ men knurre her vdi
mod / end de som det intet ved kom-
mer / oc mene det vaar icke ret giort/
at saa Preblinge saadant gods at lh-
be met. Huad/ mine fromme Christ-
ne/ er det andet at sige/ end saa/ haff-
de salige her Herluff oc fru Birrit-
the offrit deris Gods til Dieffuelen
vdi Heffsuede/ da haffde det været vel-
giort / Men at de haffue Offrit det
til Guds øre oc hans Christelige Kir-
ekis opbygning/ oc Rigens beste/fand
icke lides Huor vdaff mand fand
vel forstaa / at de icke vide / huor til
Gud

4
10 11 12

Gud haffuer vnt en mere end en anden. Ach, huad det er Gud velbehageligt, at hielpe oc fremme dennem, som skulle tiene i den Christne Kircke. Disligest ocsaa vdi. Verdssig regimenter oc bestilning. Men det vil ies her hoss haffue sagt, at den Almectigste Gud skal ické holde dennem det til gode, som ville denne her Herluffs oc fru Birritthe Goes schole omstøde oc ødelegge, men skal dennem vel hiemsøge paa sin tid, at deris onde forset skal komme dennem lidet til fromme.

Gud giffuet at alle vilde see til dette her Herluffs oc fru Birritthes Exempel, oc fremme huer effter sin eftne Guds rige, oc ansee den Christne Kirckis gaffn oc Ricens bæste. Sandelig om saa vaare, da stode der ické saa mange effter, at forrycke fra den Christne Kircke, det som Guds fryctige menniske, haffue vdi fordom tid der til giffuet. Men dette mit flagmaal

gemaal hielper intet/ den almectigste
Gud / hand vel paa sin tid finder de
schuldige. De icke lader sig affstøde
met nogen mact/ trusel / Sophisteri
oc fraaglow/ men dømmer oc straffer
effier sin Retfærdighed/ anseendis in-
gens person stor eller siden.

Det tredie ieg faaregaff om sali-
ge her Herluffs lefftet/ vaar om hans
tierlige omgengelse met alle Menni-
ske / ædel oc wædel / fattig oe Rig/
Borgere oc Wønder / Quinder oc
Mænd / vnge oe gamle. Hand lod
sig at voere ingen for god. De Sta-
ter som Gud haffuer ordineret/ gaff
hand huer sin tilbørlige ære / anseen-
dis huer at voere en gaffnlig lem / vdi
vor HE Kris Jesu Christi Legeme.
Hand icke saa holt aff den ene Stat/
at hand forsmaade den anden / som
mange gifre / Men vaar dennem al-
le tilfellig/ met all Retfærdighed/ med-
lidighed oc belefuenhed. Huor vdaff
hand

hand bekom denne fruct / at huer
mand haffde hannem fier / Klercke/
Borgere oc Bønder / actede hannem
icke anderledis end som en mild Fader
vdi alle maade. Adels mend oc Fruer
gierne omgingis met hannem / baade
i medgang oc modgang. Vdi med-
gang vaar hand beleffuen / lystig / ven-
lig / yndelig. Vdi modgang vaar
hand baade met trost / gode raad oc
anden bistand behielelig. Korttelyg
at sige / huer mand vilde gierne om-
gaas met hannem / vaare glade aff
hans neruerelse / oc nedigt vilde voere
hannem quit. Dette vaar vdi sand-
hed Guds gierning / som saa lenner
dennem som hannem frykte. Jesus
Sirach siger: En huld oc Ero-
ven / hand er liffens laegedom / oc
de som frykte HERN bekomme
hannem. Saa vende Gud mangis
hierte til denne salige Mand / at hand
det vilde lade hannem vide / at de som
frykte

frykte sig / fange baade yndist oc ven-
skab hoss Mennissen / som Gud den-
nem forsticker.

Det Fierde som ieg faaregaff
om salige her Herluffs leffnit / vaar
om hans Embede oc bestilning / som
hand haffde aff sin Herre oc Kon-
ning. Huor vdi hand sig beuiste som
en tro Mand vdi alle maade / baade
vdi Fredlig tid oc vdi feide / baade vdi
Danmark's raad oc andre steder.
Vdi Fredlig tid lod hand Louen voere
sin regel at handle oc giøre effter /
hand icke optenkte ny fund / til at be-
suere fattige Undersaatte met / hand
icke forgreb sig imod Rætten met no-
gen mand. Men huor naade oc
Barmhertighed vaar til skade / der
brugte hand straffen effter Louen /
huor mand kunde spare nogen vden
skade / beuiste hand all mildhed. Oc
giorde det hammem væ / naar nogen
saa forsaal sig / at hand npddis til / at
lade

lade hannem straffe paa liffuit eller
Helbreden. In Summa hand saa
stickedede sig vdi all sin bestilning / at
hand fands baade Gud oc Kongen
tro. Vdi Feide tid til Land oc Vand
beuiste hand sig met rette at bære it
Ridder suerd / huilcket oc fremmede
folk / funde hannem bære vidnisbyrd
om. Hand icke skyde for Rigen's Fi-
ender / men sig mandelig beuiste imod
dennem. Thi hand yste vel / at den
som icke vaar sin Konning oc Feeder-
ne rige huld / hand icke heller Vaar
Gud tro / som vdkressuer aff Under-
saattene huldsfab oc trossfab / imod de-
ris Verdslige offrighed. Oc tit hør-
de ieg disse ord aff hanem / som Sanctus
Petrus siger. Fryeter Gud /
erer Konningen. Huilcke ord som
gissue tilkiende / at disse tho ting følgis
at / Guds fryct / oc tro oc huldsfab
imod sin Herre oc Konning / Saa
at huor som det ene feil / feil oc det an-
det.

det. Er nogen som er vdi minden
huld/oc feil vdi gierningen/hand haff-
uer vidnisbyrd/ at hand feil vdi Guds
fryet/ i huor hellig mand siunis vil.
Thi den samme som biuder at wi skul-
le fryete Gud / hand oc biuder at wi
skulle være vor Øffrighed huld oc tro.
Dette visste vel den frømen salige her
Herluff Trolle/ huor saare hand icke
heller sparedes for sin Herre oc Kon-
ning/ huercken liff eller gods. Gud
gissuet at mange vilde sette sig denne
salige Mand for øyen/ oc følge hans
Exempel effter / baade vdi fredlig tid
oc feide. Men om nogen det forseer/
oc icke acter Guds vilie oc befalning/
hand faar vel i sin tid / den tilbørlig
løn. Gud hand bier vel en tid lang/
men hand dog icke glemmer dennem
som sin vilie foracter.

Det sidste staar igen som ieg
faaregaff om salige her Herluff/ som
er om hans affsked fra denne Verden.

D Før

Før end hand vdfoer sidste gang / oc
vaar sticket aff Kongelig Maiestat til
Ommeral offuer Kongens skibs flo-
de / begaff det sig / at ieg talede met
hānem / den dag det ny Skib bleff vd-
skut i Vandet. Oc vdi blant anden
tale som wi haffue sammen / sagde ieg
til hannem. Herre i lae flucks til skibs/
I haffue nu vdi thu Aar yderlig voff-
uit eders liff / baade til Land oc vand/
Gud spare eder / sandelige / yderlig
giffue i eder vdi liffs fare. Her til
suarede hand mig saa : Mister ieg
mit liff / ieg faar vel liff igen. Vide
i huor faare wi hede Herremend / hui
wi bære Guld fæder / oc haffue Jord-
gods / oc ville være nyppermere oc høn-
re actet end andre ? Der faare haffue
wi denne øte for andre / at naar vor
Konning oc Herre / Land oc Rige
haffuer det behoff / da skulle wi Rigen
Fiender affuerie / beskytte oc beskerme
met mact oc all formue vor Fæderne
rige /

ng / or
estat til
slos flo-
alder met
b blef vor-
nt anden
sagde ieg
fo til skib-
derlig voff-
vor vand/
yderlig
Her til
Rijster ieg
n. Vide
mend/hui
fue Jorde-
re oc hø-
re haffue
naar vor
oc Rige
i Rigen
besferme
Faderne
rige/
G
rige/ at vore Undersatte / maa bo oc
være vdi fred oc roliged: Ja ville wi
haffue det sode / saa maa wi oc haff-
ue det sure met/ met dette suar skildis
wi at. Der effter foer hand til skibs vdi
vor HErris Jesu Christi naffn / oc
holt sit folck paa skibet til Gudfryctig-
hed/ saa at de om Morgen'en / Mid-
dag oc assstenen siunge Loff sang / oc
lod holde Predicken oc Litani / oc vd-
dele Sacramentet/lige som hand plei-
de giøre der hand vaar hiemme til sit
eget. De beuiste hand sig saa vdi
mod alle som vaar paa skib met han-
nem/ at de haffde hannem fier / som
hand haffde været deris fædelige Fa-
der. Der de nu komme nær deris
Fiender / kom hand dennem alle til at
falde paa knæ/oc giøre deris Bon til
Gud/ oc formanede dennem/ at de sig
vilde mandelige beuise imod deris Fi-
ender/ oc kome deris Eed ihu de haff-
de soret deris Herre oc Konning. De

D ij der

4
10 11 12

der offuer sagde Presten dennem aff-
lösning til / som alffuerlige fulde til
Gud met en stadig tro. Her efter
komme de til deris Fiende/ huor hand
oc fæk sin banne oc dødelige saar/ it i
det ene been/ oc it vdi sin venstre arm/
dog stod hand frimodig oc tilraadde
folket / at de mandelig stode deris
Fiender imod. Men der de nu bleff-
ne skild fra huer andre / da kom Bar-
steren / oc vilde forbinde her Herluff
før end nogen aff de andre som vaare
jaare: Da befalede her Herluff at
hand først skulde forbinde de andre
som vaare saare/ oc siden komme til
sig. Her maa mand see it oprigtigt
Hierte oc en ret fierlighed til sin næste.
Hand stod met sine Saar/blodet for-
rant hannem / dog vilde hand at de
fattige Krigsmend oc Vaadsmend
skulde først forbindis. Det vaar vel
en farlig fortællelse/ men det vaar it
oprigtigt mods oc Christelig fierlig-
heds

hed's visse tegen / som funde icke være
aff kisod oc blod (thi huer haffuer na-
turlige sig selff fierere end en anden)
men vaar visselig aff Guds aand/
huilcken der regerede hannem baade
til Land oc Vand.

Der salige her Herluff nøddis
til / at giffue sig hiem for sin suag-
heds selyd / kom hand til Dragør / oc
hans fiere Broder her Byrre Trolle
foer vd til hannem / oc lod hannem
føre vd aff stibet. Der hand nu kom
til København / vilde hand icke lade
sig enten bære eller age til sin gaard/
men hand gick hoss sin Broder met
sit Suerd paa sin arel / lige som hand
intet haffde skadt / oc fuldis de baade
at/ ind til Fru Birrithe Øge paa de-
ris Gaard.

Som hand nu vaar hiem kom-
men / saa brugte hand middel oc raad/
som Gud haffuer der til sticket / oc be-
faledes sin Sag den almectigste Gud i

D iij haand/

4
10 11 12

haand / huad heller hand vilde haff-
ue det til liffuit eller døden.

Nogle dage der effter kom ieg til
hannem / oc tolede met hannem om
hans Saligheds sag / oc vilde trøste
hannem / da fant ieg større trøst aff
hannem / end ieg kunde giffue han-
nem / Men paa det at Fru Birrit-
the skulde icke actet / at hand redde sig
til at fare til sin fiere Frelsermand
Jesum Christum / bad hand mig / at
ieg skulde tale Latine. Da faare gaff
hand selff de besynderligste styeker aff
den hellige Scrifft / met huilcke hand
trøstede sig. De besynderlige disse
Sententier brugte hand. Paulus
siger: Det er en vis tale oc verd at
holde aff / at Jesus Christus er kom-
men vdi Verden / at salig giøre Syn-
dere. Item / Naaden er større end
Synden. Item / 1. Joh: 1. Jesu
Christi blod renser oss aff alle Syn-
der. Item / Om nogen synder / da
haffue

haffue wi en Talsmand vdi Himmel-
rige / som er Jesus Christus den Ret-
færdige. Item / aff Davids Psal-
mer. Salige ere alle de som forlade
sig paa hannem. Item / Guds
Barmhiertighed gaar offuer alle
hans gierninger. Men huad (sag-
de hand) ville wi soe mange Sen-
tentier aff Scriften ? Dette soede
naffn JESVS er en fuldkomme-
lig Euangelisk predicken. Guds Son
heder JESVS / det er / Frelser.
Fordi hand loeser sit Folk aff deris
Synder. Hans Folk ere alle de som
tro paa hannem. Denne predicken
(sagde hand tit oc offste) som heder
JESVS / vil ieg beholde vdi mit
Hierte / oc vil videre ické bemisde mig.
Hand er mig noef / hoss hannem vil
ieg blifue / oc hannem vil ieg befale
Liff oc Siel / De bad hand mig oc
hemmelig / at naar det skulde voere met
hannem / at ieg blifue skulde hoss den

D iiiij lille

lille predicken JESVS/ oc ické vilde giffue hannem mere faare.

Vdi de dage som hand saa laafalt der atskillig tale ind/ oc iblant andet/ talede hand om dennem/ som forholder at giøre Penitenz til deris døds stund / Oc meente at siugens bitterhed/ fanger en vel saa megit at tage vare/ at hand ické megit kand tencke paa Penitenz. Oc meente der faare at være alle raadeligt/ at de beridde sig vdi deris velmaet/ saa som de vilde giffue oc tage/ som mand siger.

Sagde hand oc iblant andet/ der er ingen ting ieg vilde nu lenger leffue faare/ end at ieg maatte komme vor ny Schole til gang/ men ieg vil dog den befale den Allmectigste Gud/ hand finder vel raad effter sin hellige vilie.

Komme wi ocsaa i tale om hans folck/ Jomfuer/ piger/ Hoffmend oc drenge/ oc gaff hand dennem alle gode

gode vidnisbyrd / oc sagde til mig.
Doctor Niels. Jeg haffuer gode tie-
nere / ieg fand ingen aff dennem skyl-
de / de haffue tient mig / oc min fiere
Hustru trolige oc vel. Jeg ved ické
andet end at de ere Gudfryctige / Gud
være met dennem allesammen / Amē.

Om ottende dagen før end hand-
hen soff vdi Herren effter Predicken /
oc effter hand vaar besuimmet som
Blodit haffde forløbet hannem / oc
vaar oplagd paa sengen / da talede
hand til frau Birritthe Gøe / som stod
for sengen / oc sagde: Birritthe hustru.
Du haffuer været min Hustru vdi al-
le maade all den stund vi haffue væ-
ret til hobe / som en goder Christen
dannequinde / den almectigste Gud
hand skal vel rigeligen belønne dig.
Der frau Birritthe disse ord hørde /
sprang taarene aff hendis øyen / ned
paa hendis bryst oc paa Jorden. Oc
sagde hun til hannem: Herluff hui

D v sige

sige i saa? Haffue i nu intet haab til
Liffuit? Her Herluff suarede: Min
fiere Hustru voer tilfrids / mig skader
intet/ det blifuer vel snart gaat/ giff
dig ekun tilfrids/ vor HEKre forla-
der oss icke.

Anden dag der effter som vaar
om tisdagen/anammeide her Herluff
oc Fru Birrithe vor Herris Jesu
Christi Legeme oc blods Sacramente.
Der effter sagde hand oss/ paa huad
dag at hand skulde affskedis fra denne
Verden/ paa Mandag sagde hand/
da blifuer der en stor foruandling
paa min siuge/ saa at ieg huercken
skal plagis aff heede eller fuld meer.
Det sagde hand om Onsdagen/ Fre-
dagen oc Løffuerdagen før end hand
døde/ om Mandagen effter som hand
haffde sagt.

Der Mandagen nu kom som
hand haffde sagt sig at skulde faa be-
dre/ saa at hand icke videre skulde pla-
gis

gis enten aff hede eller fuld/ Da stickte hand bud aarle om Morgenens der
try slo/ til Erlig oc Velbyrdig mand
Cristopher Mognson/ at hand skulde
komme til sig. Der hand nu vaar
kommen/ da lod hand dennem løffe
sig aff sengen/ oc sette sig paa en stoel/
huor paa hand bleff sidendis ind til
hand gaff sin aand op.

Der flocken haffde slaget siu/ lod
hand Barsteren forbinde sig/ endog
hand sagde det haffde intet paa sig.
Der esfter bleff hand i meer oc meer
suag/ dog hand aldrig suckede eller
stønde vdi sin bitter franched. Oc
talede met mig/ dog faa ord/ oc neffn-
de sin Frelsermand tit/ oc sagde : Jesu
vær mig naadig / Oc holt det saa vd
indtil aststenen/ at flocken vaar off-
uer ni. Der esfter saad hand oc soff-
lige som hand haffde været it sund
Menniske. Men lit stund ved en fie-
rings time/ før hand gaff sin aand

op/

op / bruste hans øyen / oc der effter
dro en lang suck / lige som it Menni-
sse vdi en naturlig soffn. Siden bleff
hand siddendis oc soff stille / lige som it
barn / oc der met rolige hen soffuede
vdi H E R R E N / saa at huercken
mund eller andre lemmer noget rørde
sig / som pleyer end at see niet mange
naar de hen soffue. Saa see wi / at
hans endeligt vaar lige som hans
leffnet / Gud regerede hannem der
hand leffuede / hand oc vaar hoss han-
nem vdi hans døds stund. Saa fand
det aldrig feile / at den dør io vel / som
leffuer vel. For at leffue vel vdi Guds
fryct / giør Mennissen frimodig / at
mand døden intet acter meer end en
soffn.

Dette haffuer ieg nu fortelige ta-
let om denne salige Mandes leffnet oc
endeligt / paa det / at wi skulle sette oss
hans Exempel for øyen / paa det wi
saa maatte leffue effter hans Exem-
pel /

pel / at wi saa rolige funde hensoffue
vdi H E R R E N som hand giorde.
Her met ville wi nu besale hannem
den almectigste Gud / oc forhaabe / at
wi skulle met glede see hannem paa
den Yderste dommedag / oc siden met
hānem oc alle Guds børn / prise Gud
til euig tid / Huilcket oss bereed haffuer
vor fiere HErre Jesus Christus. Nu
følger det andet stycke / som ieg haff-
uer loffuit at tale om i denne Pre-
dicken.

Om det Andet.

Senne Mands Gudfryctig-
hed / hues Legeme her i dag
begravuis skal / gaff mig aar-
sage til denne Text / som ieg oplæste
for eders fierlighed. Vdi huilcken
Text / vor HErre Christus raader oc
biuder oss alle / at wi skulle voete oss/
vaage / oc bede. Thi wi vide icke naar
tiden

tiden er. Denne Jesu Christi befalning oc raad/ vaar salige her Herluff lydig. Hand voete sig / vaagede oc bad / oc lod sig finde rede paa huad tid den Herre Christus vilde komme/ oc falde hannem aff denne Verden. Dette lydactigheds exempl haffue wi at ansee/ Ja denne alssuerlig Mandat oc befalning / bør alle dennem at være lydige som sig foruenter Salighed formedelst vor HE Kre Jesum Christum. Huo sig effter denne Christi befalning ret stcker/ hand der met først er sin Herre Christo lydig/ der nest fanger hand selff gaffn der aff en god samuittighed den stund hand lessuer / oc siden en glad affskeed aff denne Verden. Saa at denne timelige død blissuer hannem en reise eller gang til det euige liff. Kortelig at si ge/ huo denne høre Christi befalning/ som hand oss her allesammen giffuer er lydig / hand larer den konst der er

off-

offuer alle Konster / som er rettelig at
funde stride vdi mod døden / oc han-
nem offueruinde mit vdi døden.

Paa det at wi funde disbedre ven-
de oss denne Christi besafning til
gaffn/ vil ieg trende stycker faare giff-
ue oc dennem forklare.

Sørste. Huo Christus taler
til oc gissuer denne
besafning.

Det Andet. Huad Christi besaf-
ning indeholder.

Tredie. For huad nødactig
aarsage Christus
gissuer denne besaf-
ning.

Det Sørste.

Hvem taler Christus disse ord
til / Vocter eder / vaager /
oc beder ? Dennem taler
hand

hand baade til sine Discipler/ som den
tid hørde hannem / oc til alle andre
Menniske/ som vaare oc skulle komme
vdi Verden. Thi saa siger hand fist
i Texten/ som ieg oplesste/ Det ieg si-
ger eder/ det siger ieg alle/ Baager.

Huad haffue wi her aff at lære?
At Christi naade recker til alle oc off-
uer alle Menniske / at Christus opla-
der Salighedsens dør / for den gant-
ste Verden/ at Christus/ vil alle men-
nisse komme til sig oc blifue hans
Discipler. Der faare siger hand.
Det ieg siger eder/ det siger ieg til alle/
Baager. Denne Christi Faderli-
ge vilie skulle wi legge paa Hierte / oc
forlade oss der til / at hand icke andet
meen / end hand siger. Hoss Mat-
thæum siger hand : Kommer alle til
mig i som ere besuarede / ieg vil eder
vederquege / oc eders Siele skal finde
rolighed.

rolighed. Der faare skal ingen meene
sig at være vdeluct / fra den hob som
Christus vil dele sine velgierninger
met. Vil hand at alle skal høre sig/
oc alle skulle anamme hans Lærdom/
Da vil hand oesaa vdi sandhed/ at al-
le skulle blissue Salige saa fremt/som
de sig høre oc blissue hans lydige Dis-
ciple. Det er en vis tale/ siger Paulus/
oc verd at anāme/ at Jesus Christus er kommen vdi Verden at frelse
Syndere. Hand siger oc selfuer. Jeg
er icke kommen at falde Retfærdige/
men at falde Syndere til Penitens.

Mange lade sig forføre met en
falsk mening / lige som Gud haffde
Registeret alle de som skulle blissue sa-
lige/ Disligest oc alle de som skulle for-
dømmis. Lige som Gud haffde som-
me skabt til Salighed / oc somme til
Fordømmelse. Mod den falske me-
ning skal mand sette disse Christi ord :

E Det

Det ieg siger eder / det siger
ieg alle / Baager. Oc paa det at
mand icke skal aff saadan mening
forspris/ er det nytteligt / at betencke
disse effterfolgendis puncte.

Den Første punct er/ at Adam
er skabt effter Guds eget billede. Ja
icke Adam ene/ men alle Menniske
vdi Adam ere skabte effter Guds bille-
de. Huad er det / at være skabt effter
Guds billede ? Det er/ at Mennisket
skal leffue vdi Hellighed oc Retserdig-
hed/ oc der til skulde leffue euindelig.
Gud skabte icke Mennissen effter sit
eget billede/ at det skulde fordømmis/
eller snart blifue borte / som wskellige
Creatur / men at det skulde blifue sa-
ligt oc leffue met Gud euindelig. Thi
saa siger Salomon i Vissdommens
bog vdi det andet Capit. Gud skabte
Mennissen til wdødelighed/ oc giorde
hannem effter sit eget Billede. Det
er/

er/ Lige som Gud er wdødelig / saa
haffuer hand oc aff Maade beprydet
Mennisket/met denne store øre/at det
skal være wdødelig. Her haffue wi
Guds Raad hui hand skabte Men-
nissen/som er at hand skulde være deel-
actig i øre oe Herlighed / saa at hand
skulde bære hans billede/oc leffue euin-
delig salig met Gud. Endog at Adam
forsaa sig/ vdi mod Gud/da vaar det
alligeuel Guds raad/ der hand skabte
hannem / at hand skulde leffue salig
vdi Paradiss / huor vdass hand bleff
vdskut/for sin wlydelse skyld. Men der
Gud nu opreiste Adam igen/ met sin
Foriettelse om Messia / det er / om
Christo/ da oprette hand den gantske
Adam som falden vaar / det er / alle
Menniske som aff Adam komne ere.
Thi lige som vi blifue nedslagne alle
met Adam/ saa haffue wi oc met Al-
dam fanget Foriettelse/at Gud vil op-
reise oss vdi vor Herre Jesu Christo.

Eij Den

Den Anderen punct er / om
Guds Søn / som er vdsend til den
gantske Verden / Icke til it Landstab
eller thu / men til alle de som fortabte
vaare. Thi saa siger hand selff. Jeg
er kommen at Frelse det som forlaarit
oc fortabt vaar. Er dette Christi ord
vist oc sant / som det er vden all tuis-
saa er det vist oc fast / at intet Menn-
iske er vndertagen / som kand io blif-
ue hilpen ved Christum Jesum. Der
faare / naar denne tancke kommer vdi
dit herte / at du icke skalt voere vduold
til Himmerige / saa tenck dine vilkaar /
Oc finder du dig at voere Fordømt /
for din Synd skyld / hør Christum
som siger : Jeg er kommen at frelse
det fortabte. Holt dig til den hob / oc
tro Christi ord / oc giff dig ind til han-
nem / hand forsmaar dig icke. Pau-
lus siger : Gud vil alle Menniskis sa-
lighed / oc at de skulle komme til sand-
heds befendelse. Christus siger : Kom-
mer alle hid icke. Den

Den Tredie punct er / om
Guds Barmhertighed vdi Christo
Jesu / som er offuer alle Guds gier-
ninger som David siger. Denne
Barmhertighed strecker sig vd til al-
le Slecter / Statter oc Landssab / som
den hellige Jomfru siunger : Guds
Barmhertighed er fra Slect oc til
Slect / offuer dennem som hannem
synter. Denne Barmhertighed oc
strider imod den mening som somme
haffue / at Gud skulde aff euighed no-
gle visse Folk forsicket oc forordine-
ret til Fordommelse.

Den Fierde punct er / Guds
mundelig befalning. Denne / siger
hand / er min elskelig Son / hører
hannem. Item / Christus vdsender
sine Apostle met denne befalning /
Predicker Euangelium for alle men-
nisse.

Ejj Den

Den Femte punct er / om Guds
Riges tilsigelse / som ictke aleniste biu-
der oss / at wi skulle høre Sønnen /
Men ocsaa tilsiger oss met Eed / sin
Faderlige vilie. Saa vist som ieg
leffuer / siger hand / Da vil ieg ictke
nogen Synderis død / men at hand
skal omuendis oc leffue. Vil Gud
ingen Synders død / hui vilt du da
giøre hannem til en Løgnere/lige som
hand dig vdelucte / som alle biuder sin
Naade til.

Den Siette punct er / den be-
seilning / som Gud haffuer stadfest
sin vilie met / som er Daabens Sa-
cramente. Gaar vd / siger Christus /
Ecerer alle Hedninge / oc Døber den-
nem vdi naffn Faders / oc Søns / oc
den Helligaands. Denne beseiling
er en vis foruaring paa Guds Naad-
e oc venskab / som hand aldrig vil
igenfalde. En Verdflig Herre mein
at

at være sig haant / at falde sit Breff
oc Seil til bage/ huad skulle wi tencke
om Gud/ som er Retfærdig sandru/
oc wforuandlig vdi alle maade.

Den Sinende punct er / om
det vilkaar/ som vdkreffuer paa Men-
niskens side. De sex puncte som tilforn
ere bemelte / Lærer oss Guds vilie oc
raad / vdi Menniskens sag paa sin
Saligheds veyne. Men denne punct
giffuer oss for/ huad vilkaar Gud vd-
kreffuer aff Mennissen som vil blif-
ue Salig. Dette vilkaar / mange
steder er vdtrect i den hellige Scrifft/
Hus som tror oc blifuer Dobt/ hand
blifuer Salig/ men den som ické tror/
blifuer Fordømt. Christus siger
Euse xij. Vden i giøre Penitenz/ da
blifuer i alle fordømde. Item / den
som tror paa Sonnen skal icke fortæ-
bis/ men haffue det euige liff. Rorte-
lig at sige/ Gud vil / at wi alle blifuer
salige / met dette vilkaar/ at wi giøre

E iiiij peni-

4
10 11 12

Penitenz / staa aff Synden oc forla-
de oss paa vor HE Rre Jesum Chri-
stum / som haffuer taald døden for oss.
Det samme vilkaar er i disse Pauli
ord. Ephe: 1. Gud haffuer vduold
oss for Verdens begyndelse vdi Christo
Jesu. Det er / Gud haffuer før
hand skabte Verden / besluttet hoss
sig / at de som findis vdi Jesu Christo
oc ere deelactige vdi hannem / ere
forordineret til det enige liff oc Sa-
lighed. Det samme scriffuer Paulus
til de Hebreer / i det tredie Capittel.
Vi ere deelactige vdi Christo / om vi
holde Troen fast til enden. Om
det samme vilkaar paaminder oss
Christus i Texten som ieg læste. Det
ieg siger (siger hand) til eder / det si-
ger ieg alle / Vaager. Der faare
ville wi blifue deelactige vdi Guds
Naade oc missfund / ville wi være deel-
actige vdi Christi verdskyl / da skulle
wi høre Christum / da skulle wi blifue
Chri-

Christi Discipler / icke til naffn / som
mange ere / men til gaffn / som alle de
ere som giøre alffuerligen Penitenz /
frychter Gud / er Euangelio lydige /
paakalder Gud / oc lessuer met en god
samuittighed.

Det Andet.

Christi befalning til sine Dis-
cipler / ia til alle Menniske er
denne: Vorter eder / vaa-
ger / oc beder. Vdi huilken befal-
ning wi haffue tre ting at acte / oc
huer haffuer sin alffuerlig attuarsel /
om den store fare / den Christelige
Kircke staar vdi / den stund hun er i
denne Verden. Huor faare oss lig-
ger stor mact paa / at være denne be-
falning lydig. Først siger hand:
Vorter eder / Der nest / Vaager /
Siden / Beder.

E v Vorter

4
10 11 12

Vocter eder.

SEn Første besalning paa-
minder oss/ at wi flitelige see
oss faare/ at wi icke enten sto-
de oss/ eller oc blifue neder slagne.
Den som staar/ siger Paulus/ see sig
til hand icke falder. Der faare bede
wi vdi vor bøn/ Lad oss icke falde vdi
Fristelse.

Men paa det wi funde disbedre/
vochte oss oc see oss faare / vil ieg op-
regne / huad wi haffue besynderligen
at vochte oss faare/ at wi icke skulle om-
komme vdi den store fare wi ere vdi i
denne Verden. De er besynderlig
Sex ting / som oss aldernest skade
kand/ oc vdstoede oss aff Jesu Christi
Rige.

Det Første er Dieffuelen met
sin list oc Lureri. Alle hans an-
slag ere/ at hand kand føre oss aff den
rette Saligheds vej / som er Guds
ord/

ord/til Menniskens Lærdom/som ingen grund haffuer vdi den hellige Scrifft. Rand hand ické dette bekommme / at hand fand vendre oss fra den rette Lærdom/saa legger hand vind paa / at hand fand komme oss vdi it ont leffnet / saa at den pure Lærdom som wi haffue / skal ické komme oss til gode. Fordi saa/Huor lærdommen oc leffnedit ické følgis at / der haffuer Dieffuelen slaget sin leyer. Ja hand haffuer hart at sin vilie bekommet.

Bore første Forfedre haffde Guds ord purt oc reent / oc vaar ické mørckt eller wforstandigt : Naar (sagde Gud) i æde aff det Træis fruct/da skulle i dø. Huad funde klarere sigis ? Men huad gjør her Dieffuelen ? Hand gaar frem oc næster denne Guds flare befalning / oc siger. I skulle ické dø / men Gud veed / at paa den dag som i æde aff dette

4
10 11 12

dette Eræ/ skal eders øyen opladis/ oc
i skulle blifue til Guder/ oc skulle vide
ont oc got. See huorlunde den fulle
Dieffuel offuerfald vore første For-
ældre. Hand tog dennem Guds ord
aff hiertet / oc slytte der sin forgiftige
Løgn ind igen. Huor vdaff hand
kaldis Løgnens fader. Oc fordi hand
førde vore Forældre vdi døden met
samme Løgn/ kaldis hand oc en Mor-
dere. Saa gaar hand om vdi Ver-
den met idel Løgn oc Mord.

Hundrede Aar før end Synd-
floden kom / fick Noe befalning at
Predicke/ oc at bygge sin Arck. Den-
ne Predicke funde Sathan icke ned-
legge. Hand funde icke stoppe mun-
den paa denne Guds mand Noe.
Men huad giorde hand da? Hand
stod efter at bringe Noe tilhørere
vdi it ont lefftet / saa at mesten par-
ten Mennisker paa Jorden / førde ic
skendeligt lefftet. Huor met Dieff-
uelen

uelen bekom det hand sogte. Hand
funde ické omkaste Lærdommen/ saa
førde hand Mennisen vdi it ont leff-
net/ huor met hand fremmede sin vil-
lie/ saa den Almectigste Gud maatte
ødelegge Verden met Syndfloden/
vndertagen Noe selff ottende. Vdi
blant hulcke otte/ Cham lod sig for-
føre effter Syndfloden/ oc falt vnder
Guds straff oc heffn.

Effter Syndfloden strax / gaff
Dieffuelen sig vdi mod Lærdommen/
Oc fordi hand funde ické plat ødeleg-
le hannem/ indfører hand atskillige
Affguderi/ saa lenge at Guds For-
jetelse om Messia bleff plat forglemmt
iblant Mennisen. Saa at Gud
maatte paa ny Predicke for Menni-
sen/ oc befale dennem den Lærdom/
som Adam gifuen vaar om Messia
oc hans velgierninger. Oc her til
bleff Abraham til kaldet/ at hand skul-
de Guds ord beholde/ oc fremdelis sine
effter-

4
10 11 12

efsterkommere det forkynde. Vaar
Dieffuelen her met stille? Ney/hand
lagde sig effter at legge denne Guds
predicken pde / baade met fasske me-
ninger oc met onde seder / som er
Dieffuelens feld tegen.

Det er langsomt at opregne/
huorlunde Sathan lige maade haff-
uer bruget sig / vdi Mose / Josue /
Dommerens / Kongernis oc For-
sternis tid / ind til Christus kom oc
anammede Mandom aff Jomfru
Maria. Huo kand opregne de atfyl-
lige Ketteri som hand opuechte?

Der Christus nu vaar kom-
men / oc haffde fuldkommet det Eyste
Gud haffde giort vore første Foræl-
dre / oc siden Abraham oc hans aff-
komme / fald oesaa Dieffuelen vdi
mod den HErrre Christum / oc vilde
forføre hannem / dog det vaar han-
nem icke mueligt. Oc fordi all Sa-
lighedsens viisdom/er at finde vdi Jesu

su Christi rette bekiendelse / haffuer
hand altid lagd sig effter / at støde
Mennisken fra Christi bekiendelse /
stundem vdi en maade / oc stundem
vdi en anden. Den hellige Script
ia Gud Fader selff / Lærer oss Fire
synter om Jesu Christo / huilcke wi
fuldkommelige skulle vide oc tro. Det
første / at Jesus er en sand enig Gud
med Gud Fader oc den Helligaand.
Saa at Fader / Søn / oc den Hellig-
aand er en Gud oc tre Personer. Det
anden / at Jesus er et sand Menniske/
fodder aff Jomfru Maria / pint /
faarsfest / begravuet / opfare til Him-
mels. Det tredie / at denne sande
Gud oc dette sande Menniske / er icke
tho Personer / men en Person / saa at
alle hans Mandoms gierninger /
haffue verd oc kraftt aff hans Gud-
dommelige natur / som haffuer anam-
met Menniskelig natur til sig / saa at
Gud oc Menniske er en Person. Det
fierde /

4
10 11 12

fierde / at denne person Gud oc Men-
nisse / er mennissens Saliggører
allene. Saa at huer den som tror paa
hannem / blifuer aff met sin Synd/
blifuer Retfaerdig ved Christi Retfer-
dighed / oc anammis aff Naade til
det enige liff. Disse fire stycker bør
alle at vide om Christo / oc dennem tro
oc sticke sig der effter vdi all Gudfrye-
tighed oc høffnußhed. Huad gjør her
Dieffuelen? Hand anfector alle disse
stycker / huor hand haffuer it aff den-
nem forryct / haffuer hand vundet
spilled.

Vdi Apostlernis tid opuechte
hand Cherinthum / Ebionem oc an-
dre / som sette sig vdi mod Jesu Chri-
sti Guddommelige natur. Der eff-
ter kom Arius / oc effter hannem
mange andre som oc vilde afforme
Christo sin Guddommelige natur oc
ære. Men vdi Apostlernis tid / ned-
lagde Sanctus Johannes Euange-
list

list den vildfarelse/ oc grundelige Lærde om Jesu Christi Guddommelige natur. De siden opuectis mange som de andre hoffuit Kettere skamfute oc off iervunde.

Der Dieffuelen saa/ at hand icke funde her met befomme sin vilie/ anfecte hand det andet stycke/ som er for noden at bekiende om vor Herre Jesu Christo / som er/ at hand er it ret naturlige Menniske/ met alle mennislige vilkaar/ vndertagen Synden/ oc haffuer effter sin død oc pine Opsaret til Himmelten/ oc sider ved Gud Faders høyre haand/ vdi Guddommelig Maiestet oc Herlighed. Denne Artickel om Christi mandoms natur haffuer oc Sathan anfectet / oc opuaet Kettere som vaar besynderlig Marcion/Cerden/ Manichæus som neytede Jesu Christi menniskelig natur. Disse haffde icke lang fremgang/ Thi Gud opuacte gode Lære/

F fædre/

4
10 11 12

fædre / som den Ketteri nedstoge oc
ødelagde.

Der Dieffuelen icke funde det
andet stycke omkomme/ greb hand det
tredie stycke an / som er / at Christus
Gud og Mand er en Person / oc icke
tho Personer / som de ere tuende natu-
rer. Her opuakte Dieffuelen Ne-
storium / som befiede tuende naturer
vdi Christo / som oc ret vaar / Men
hand Eerde oc / at Christus vaar icke
en Christus / men tuende / det er tuen-
de personer vdi Christo / lige som der
er tuende naturer. Denne mening
bleff icke heller lenge / De hellige For-
fædre sig her vdi mod sette / oc nedlag-
de denne Vildfarelse.

Der Dieffuelen saa / at hand icke
heller funde haffue her sin fremgang/
vdi mod dette tredie vi skulle vide om
Christo / anfectede hand det fierde / om
Christi Embede / om Christi Døds oc
pinis fortienste oc verdsfyld. Her vdi
fick

fick hand stor methold / oc haffuer denne dag. Scrifften lærer / at Jesu Blod renser oss aff alle Synder. Scrifften lærer / at Jesu Christi lydactighed / huor met hand fuldkom Louen / er vor Retfærdighed. Scrifftten lærer / Troen/ene gjør oss deelactige vdi Christi Jesu velgierninger. Det kand icke Dieffuelen lide. Kand hand icke altsammens nedsla denne pure Lærdom / gjør hand saa megit som hand kand / De lader Christo en part / De tillegger Menniskens verdskyld oc fortienste en anden / saa at Christus skal icke være vden en halff Frelsermand. Denne vildfarelse haffuer hand vdi Passuedsmmit veldelige beskyttet / Endog der fands vdi alle tider nogle som sette sig der imod / intil vor tid / som salige Northen Luther met andre flere / heftige sette sig vdi mod Dieffuelen / oc bekjende oc lærde / at Jesus Christus allene for vden vor

Fij for-

4
10 11 12

fortienste / er alle deris Salighed som
tro paa hannem.

Der Dieffuelen nu dette fornams/
gaff hand sig icke tabt / men brugede
oc bruger daglige fire anslag / met
huilke hand den salige Lærdom acter
at dempe. Det første anslag er / at
hand skender denne Lærdom for en
Ketters Lærdom / huor met hand
mange bedrager. Det andet anslag
er / at hand opuecker mange mechtige
oc vise / som denne rette Lærdom met
all Tiranni oc Sophisteri forfolge.
Skendelige dræber alle dem / som giff-
ue ene Christo den cere / at hand er vor
Visdom / Ketsfærdighed / hellighed oc
igenløselse. Det tredie anslag er / at
hand opuecker aßfillige Secter vdi
den Christne Kircke / begynder stor
trætte imellem dem som lærer vdi den
hellige Scrifft / oc her vdi vil icke siu-
nis en Dieffuel som hand er / men en
Guds Engel. Det fierde anslag er /

at

at huad hand icke fand bekomme met
det første/ andet oc tredie anslag / det
vil hand vdrette met sin aand / saa at
hand opuecker dennem som hører den
pure Euangeliske Lærdom / ia end
mange aff dennem met / som Ordet
predicke til Synd oc ondsfab at be-
driffue / Huor met hand vdretter sin
vilie / saa at Ordet gør icke fruct vdi
mange. Her vdi Danmarks rige/
Gud haffue loff / haffue wi Guds ord
purt oc reent / oc bemengis icke met no-
gen Kettters Lærdom. Dog er icke
Dieffuelen stille / som mand maa see
vdi alle Statter. Oc mange befla-
ger at Folcket vaar icke nær saa wgu-
delige vdi Passuedommen som det nu
er. Huorlunde gaar det til? Vdi
Passuedomet haffde Dieffuelē an-
grebet oss vdi en anden maade / hand
haffde den pure Euangeliske Lærdom
omfast / oc der met dreff sin vilie.
Men nu fand icke ombringe Lær-
dom

F iij dom-

4
10 11 12

dommen / der faare falder hand
oss an paa en anden side / oc kommer
oss vdi atskillig Synd oc offuertræ-
delse vdi mod Guds Bud. Saa at
det hand fand icke vdrette met falsk
Lærdom / det bekommer hand met til-
skyndelse til alle wtisbørlige giernin-
ger / som mand maa see for øyen.
Hoer / Mord / skørleffnet / drucken-
skab / Tiranni / hoffmod / Aager oc
mange andre Synder / hoss mange
regnis icke for Synd. Sammeledis
findis der vel oc stor brøst hoss den-
nem som skulde saadanne groffue
Synder affuerie / baade hoss Ver-
slig Øffrighed oc Geistlig. Ja huad
skal ieg sige. Danmarck vaar aldrig
saa Synd til gifuen / som det er nu i
dette flare Euangelij liuss. Huileket
som Dieffuelen saa bestiller / paa det
at Guds pure Lærdom / skal icke giøre
hannem affbreck paa sit rige.

Her paa maa wi see / at Christus
icke

icke til forgæssuis paaminder oss / oc
siger / Docter eder/seer eder faare / at
Dieffuelen forsprer eder icke.

Huorlunde skulle wi voete oss / at
Dieffuelen icke skal omkomme oss ?
Vi skulle tage vare paa tuende ting/
som er paa Lærdommen oc paa vort
leffnit. Lærdommen skulle wi beholde
pur / oc bekiende / hues Hoffuistlycke
som er fortelige befattet vdi vor Tro-
es artickler / oe vdi de Ti Budord.
Denne Lærdom skulle wi icke lade for-
rycke eller ellers forfalske / Thi hand
er allene vor Saligheds fundament.
Der nest skulle wi see paa vort leffnit
oc gierning / at de komme offuer ens
met Ordet / saa meget som oss mueligt
kand være. Icke anseendis den sto-
re Hob / som hen symmer vdi deris
Synd oc ondstab / ind til de paa det
sidste vndergaa oc druckne vdi deris
Synd / Men den faa Hob som fryc-
ter Gud oc vandrer vdi hans Deye.

F iiiij Det

4 5
10 11 12

Det er io megit bedre / at reddis met
Noe vdi Arcken / end at Druckne met
den gantske Verden. Det er io me-
git bedre at vndgaa Guds heffn / oc
straff met Lothy / end at blissue omkom-
met met de mange Sodomiter. Ja
det er megit bedre at blissue Salig
met de fattige som hører Euangelium
oc der effter lessuer / end at blissue for-
dømt met de Mechtige / Rige de veldi-
ges som Euangelium forsmaar. Huo
vil icke heller være vdi glæde met den
fattige Lazarus / end at pinis vdi Helf-
uede met den rige Fraadzere. Der
faare lader oss vere vor Herre Christo
lydige / at wi voete oss / oc see oss faare /
at Dieffuelen huertken met falst Lær-
dom / eller met ic Wgudeligt lessnet
oss omkommer.

Det andet som wi skulle voete oss
faare / er den Pharisaiske surden.
Voeter eder / siger Christus / for Pha-
riseernis surden / som er Hyckleri eller
øyen-

gyenskalceri. Som hand oc en an-
den steds siger: Voeter eder for dem
som kommer til eder vdi Faarefloeder/
induortis ere de glubendis Blffue.
Det er/ Voeter eder for dennem som
siunis vduortis Hellige oc fromme/oc
dog ere icke for Gud/ det de for Men-
nisker siunis. Huorlunde Verden
er forført met saadan surden / kand
mand icke noch beklage. Huad fun-
de siunis Helligere end graa Mun-
cke? Sandelig deris vduortis Hel-
lighed vaar met Aandeligt forrederi
beiekt. De nessnde Christum / deris
leffnit siuntis at være it Engle leffnit.
Men huad vdrette de her met? de om-
komme mange Menniske / oc fyrde
dem met saadan forteckt skalckhed hen
vnder Dieffuelens rige. Der faare
vil Christus at wi skulle tage oss vare
for saadan surden / som en gantske
Menighed kand fordærffue.

Huorlunde funde wi her Voete

F v oss?

4 5
10 11 12

oss? Vi skulle icke dømme paa Lærdommen aff Mennissens vduortis Hellighed / men vi skulle paa det vd- uortis leffnit oc Hellighed dømme aff Lærdommen / som Christus siger / I skulle kiende dem paa deris fruct / det er paa deris Lærdom.

Det tredie vi skulle voete oss faa- re / er vor hiemfodde gest / huilken met sine raad mange omkommer. Denne gest heder Caro, det er Kjædet / Ja den naturlige tilbøielse til alt one- som fodis met Mennisket. Maar nogen er kommen til Christum for medelst troen / oc Christi aand begyn- der at ville haffue offuerhaand / oc raader Mennissen til lydactighed imod Gud / til kysshed / ædruhed / oc til andre dygder / som Christus vd- kressuer aff sine / oc Mennisket vilde gierne være Gud lydig / Da kommer denne gamle beuaante Huss gest oc giffuer andre raad. Hand raader /

du

du skalt fare vel met dig selff/du skalt
søge Rigdom oc vellyst. Her begyn-
der nu trette imellem Rigsdet oc Aan-
den / huer haffuer sit raad. Huer
haffuer sit raads aarsage oc funda-
ment/ Mennisket hører dennem baa-
de. Moses fick Guds besalning at
hand skulde met stor plaz oc wimage
vdføre det Jødiske folck aff Egypten.
Her kōmer hans raadgiffuere frem/
hans gamle gest oc Christi aand.
Den gamle gest / giffuer dette raad.
Moses du vedst huor din sag er fat/
Du est en Jøde sond aff det træls folck/
men er der vel affsked met / Thi du
actes aff Pharaos at vere hans Daat-
ters Son/ oc haffuer allerede stor cere
oc actes nest Kongen/ Huo veed huad
der fand blifue aff vdi fremtiden/
Kongen er dødelig/ huad vedst du om
du blifuer Konning igen. Her imod
raadde Christi aand i denne mening.
Mose at du icke blefft ihicllagen
strax

4 5
10 11 12

strax du vaarst fôd i Verden / det
vaar Guds gierning / at du est kom-
men til saa stor øre / det haffuer oc
Gud giort / Bilt du nu lyde din gestis
raad / da findis du at være wlydig vdi
mod Gud / som fand straffe dig met
euig pine. Men lyder du mit raad /
fand vel stee / du skalt lide megit der
offuer / men din betalning / hun blif-
uer euig glæde vdi Himmerigis rige.
Huad giorde her Moses ? Her til
suarer den Epistel til de Hebreer met
disse ord : Moses der hand vaar vor-
den stor / foracte hand at fallis Pha-
raonis daatters Søn / men hand
heller vilde lide ont met Guds folck /
end at haffue timeligt gaffn / som
hand icle funde nyde foruden Synd.
Hand aetede at være styrre Rigdom /
at lide forsmælelse for Christi naffn /
end at haffue alle Egypti liggendefæ
oc Rigdom. Thi hand saa til den
betalning hannem tilstod. I dette
Erem-

Erempele maa mand flarligen see /
Huorlunde Moses forskod sin gamle
gestis raad / oc holt sig til Christi
aands raadal un us d.

Bonifacius papa hand fick be-
falning / at regere den Romerske Kir-
cke met Guds ord / oc at vere it Erem-
pele til all fromhed oc dydelighed. Her
kommer disse tuende raadgiffuere.
Guds aand raader hannem at hand
skal forsage Verden / so ge Guds cere /
oc vente løn vdi Himmerigis rige.
Men hans hiemfødde gest / hand
raadde megit anderledis / som er at
hand skulde so ge Herredom offuer den
ganske Kircke / Huor met hand fun-
de bekomme Rigdom / cere oc vellyst /
Ja at det vaare vel en herlig ting / at
der vaar en Geistlig Regenter / som
der er en Keiser. Huad giorde her
Bonifacius? Hand lyde sin gestis
raad / oc der met sanct ned vdi Helf-
uedis affgrund.

Joseph

4 5
10 11 12

Joseph vaar anfectet aff sin
Herris Hustru / vdi sin Herris fra-
uerelse / saa at hun begærede / at haff-
ue wblu samquem met hannem. Her
kommer disse tho raadgiffuere frem/
oc huer giffuer sit raad. Caro siger/
Joseph / see du est sold aff dine Bro-
dre / du vedst icke naar din Herre vil-
bruge dig som en anden træl. See
her er nu aarsage at du fandt blifflue
vildere / det er en deylig quinde oc ly-
stig som dig tilbiuder / i ere ene / huo
skulde spørret / hun fandt fremme dig
til meget got / saa at du fandt end blifflue
fri en gang oc blifflue en ypperlig
Mand. Du frycter at du fortørner
Gud / men hand er naadig / du fandt
giøre Penitenz / saa bliffluer alting
flar igen / ver frimodig / oc giør quin-
denis vilie. Men huad du icke det
giør / saa faar hun had til dig / befla-
ger dig / oc taar vel sige paa dig det du
aldrig tenckte / saa kommer du om paa
det

aff sin
tris fra-
vat haff-
num. Her
fuerum/
Caro siger/
dine Br-
in Herre vil-
ital. Se
fant blissue
uinde oc ly-
re ene/ huo
remme dig
nt end bliss-
en hyperlig
du fororner
ig/ du kan-
ffuer alting
e gior quin-
du ick dei-
dig/ beflas-
a dig du du
du om paa
det

det sidste. Huad suarer her Christii
aand til vdi Joseph? Joseph/ Jo-
seph/Du vedst huad Gaffuer du haff-
uer aff Gud/ du vedst huorlunde Gud
fride dig/ der dine Brødre vilde om-
komme dig. Du vedst huorlunde du
aff din Herre actis/ hand haffuer dig
kier. Hand haffuer giffuet dig mact
offuer alt det hand haffuer/ vndertagen
hans Hustru/ som Gud haffuer
forbødet dig at rere. Men gior du
imod Gud/ da tager hand sine Gaff-
uer fra dig/ da lader hand dig falde
aff it Hoer vdi it andet/ indtil du
omkommer oc blissuer endelig For-
dome. Eysten gaar snart/ sammen
blissuer hart/ en ond samuittighed vil
icke feile. Huad giorde her det ædle
blod/den deylige vnge Joseph? Hand
atlyde Christi aand oc foractede sin
gamle gestis raad/ huileket som skal
vere hannem en euig ære vdi Himme-
rigis rige.

Da-

4 5
10 11 12

Dauid saa Versabeam Brice
Hustru / toe sine been / oc fick begæ-
ring til hende / Her kommer hans
raadgiffuere frem. Christi aand giff-
uer dette raad. Du vedst Dauid / at
Gud haffuer vdi sin hellige Lou saa
sagt : Du skalt icke bedrifue Hoer /
Denne Gud haffuer giort dig til en
Køning som tilforn vaarst en Faare
hiurde. Denne Gud gaff dig styrke /
at du dræbte Løffuen / Denne Gud
gaff dig offuerhaand offuer den Hoff-
modige kemppe Goliath. Hand haffuer
oc loffuit dig / at aff din Sæd skal re-
gere Jacobs huss til euig tid. Her
imod gaff Dauids gamle gest it an-
det raad. Det er vel imod Gud at be-
drifue Hoer / det bestaar ieg / men
Gud blifuer vel til frids / hand faste
dig icke bort for saa lidet brøde / du
kand komme til Penitens igen. Brug
din lyft men du est vng / alderen skal
vel synne for sig selff. Du est icke
heller

heller huer mand / du est en Kon-
ning / du maat nogen lyft haffue meer
end en anden / Du fand icke voere saa
hellig som Nathan din Prest vil haff-
ue dig / see huad det er en deylig quin-
de. Sicke smucke huide been haffuer
hun / see huad hun er rosen rød oc
fickelig vdi alle maade. Est du ræd
for Hoer / her er gode raad at affuen-
de det. Hendis Hosbonde Brias er
vdi Kri / du fand det vel saa besfikke
met din Höffuijzmand Joab / at hand
fand komme faare vdi Striden oc
fand saa omkomme / saa haffuer du
Versabeam selff / oc fand hende tage
til en Hustru / til de du haffuer. Huad
giorde her David ? Hand lod sig off-
uer tale aff sin gamle beuaande gest /
oc vddress Christi aand / oc bedreff
baade Mord oc Hoer / oc forræderi
imod sin fattige Undersatte. Huor
met hand haffde fortient den euige
død. Men Gud aff naade lod han-
G nem

4 5
10 11 12

nem falde til Penitenz/ dog hand det
gantske Jødiske rige storlige straffede
for samme Synd/ hans egne Hu-
struer bleffue skende aff hans egen
Søn Absolon/ hans Søn Ammon
tilforn haffde belegit sin egen Syster.
Hand selff maatte rymme Riget/
endog hand siden kom igen.

Huo vil her synde met David?
Den euige straff vndkom hand aff
naade/ der hand giorde Penitenz/den
timelige straff maatte hand lide an-
dre til Exempel. Thi Gud vil icke
haffue Hoer oc Mord wstraffede.
Der lessuer mange vdi Danmarck
som veed vel lige saadant Exempel/
men ieg vil det haffue sparit.

Etige saa raader kiødet oc aanden
vdi andre ting. Kiødet raader til
timelig lyst/ Oc aanden raader til
euig lyst.

Huad skal mand her giøre?
Mand skal tage sig vare/at mand
icke

und det
raffede
ne Hu-
us igen
Ammon
n Sjær.
ie Niget
it David?
t hand aff
itens den
lide an-
d vil ikke
strafede.
Danmark
Exempel
t.
or aanden
raader til
raader til
e gjøre?
at mand
iße

icke forspris aff sin Husuaande gestis
raad/ oc all flid legge paaet/ at Chri-
sti aands raad altid følgis. Thi saa
siger Paulus/ Huo som vandrer eff-
ter kiødet/ hand skal dø. Det er / den
som holder sig effter kigdsens raad /
hand blifuer fordømt / Vden hand
kommer til alffuerlig omuendelse.
Men den som leffuer effter aanden/
det er aandsens raad / hand skal leff-
ue. Thi at leffue effter aandsens
raad/ er Troens rette fruct/ ved huil-
cken tro wi ere indplantede vdi vor
Herris Jesu Christi legeme / oc der
faare ere arffuunge til det euige rige.

Det fierde wi skulle voete oss for/
det er modgang oc medgang / at wi
dennem icke misbruge. En staadere
fand saa vel bruge sin reffne kaabe sig
til Fordømmelse/ som en Konning
fand bruge sin Kongelig dregt sig til
fald. Men huo der bruger sin reff-
ne kaabe met Lazarus / oc sin Konge-

Gij lig

4 5
10 11 12

lig fiorfel met Dauid eller Ezechia/
hand fand der aff ingen skade fange.
Salige her Herluff sagde en tid / oc
fand vel stee tire. Jeg haffuer fan-
git offuerhaand offuer modgang/saa
at hand skal intet skade mig met Guds
hielp/ Huercken siugdom eller fattig-
dom eller forfolgelse eller had / skal
mig offueruinde/ ieg haffuer dennem
vnder mig / Men medgang fand ieg
icke saa vel faa mact met/ Hand er en
større kempe/naar det gaar mig lycke-
lig oc vel / vil fiød oc blod noget op-
høffue sig der aff/ Men ieg skal met
Guds hielp / oc faa bugt paa han-
nem / at hand icke skal trenge mig.
Det er oc visselig sand / at mange
fand bedre bære onde dage end gode
dage. Der faare er det fornøden at
mand vandrer varlige/baade vdi met-
gang oc vdi modgang / at mand icke
bedragis enten aff den ene eller aff
den anden.

Hutad

Huad helder modgang er Le-
gemlig eller aandelig / haffue wi in-
gen bedre bod/end at see til Guds vise
raad/ som vil sin Christne Kircke vœ-
re prøffuet met faarssit / somme vdi
en / oc somme vdi en anden maade.
Der nest at wi see til Christi Exempel
oc alle Helgens fra Verdsens begyn-
delse. Disligest at wi see til den wi-
gelige øre / som staar dennem faare/
som her lider taalmodige.

Medgang actis besynderlige vdi
fræsenhed / Rigdom / Verdslig øre/
yndist / Slect / sundhed / venskab / oc
andet saadant / oc er mest fare aff
fræsenhed oc Rigdom. Der faare
vil ieg sige huorlunde mand skal vochte
sig for dennem.

Den Rige mand som Lucas
omtall Cap: 16. Hand lessuede dag-
lige dags fræselige / oc holt sig meget
herlig met Dyrebar flæder / Oc siger
Christus / at hand bleff fordømt.

G iij Her

4 5
10 11 12

Her skal mand see Sagen til hans
Fordømmelse. Det fordømde han-
nem icke / at hand haffde Dyrebar-
rætter daglige for sig / oc icke heller / at
hand holt sig meget herlig met Dyre-
bar flæder. Mange hellige Konger /
oc andre fine Menighed oc quinder / haff-
ue vel leffuit saa herlige som denne
Mand. Men det fordømde han-
nem / at hand misbrugede de gode
Gaffuer som hand haffde aff Gud.
Først lod hand sin fræsenhed oc Dy-
rebar smycke forføre sig / at hand in-
tet actede om sin Salighed / men huad
hand der om stundem hørde / enten
actede hand det lidet / eller mente det
at vere fabel / tilhobe set / at holde Un-
dersaatte vdi lydactighed met / som
mange Wgudelige kroppe / vdi Pass-
uedommets besynderlige / mene denne
dag. Der nest Hoffmodet hand sig
oc forsmaade den fattige Lazarum /
som laa for hans port. For disse aar-
sagers

til hans
de han-
Dyrebar
te helle/at
met Dyre
ge Kongen
inder/haff-
som denne
vonde han-
de de gode
aff Gud.
oc Dy-
t hand in-
men huad
ede / enten
er mente det
holde Un-
met / som
vdi Paff-
ene denne
hand sig
azarum/
disse an-
sagers

lagers skyld bleff hand fordømt. Men
haffde hand saa tenkt ved sig. Gud
haffuer giffuet mig stor herlighed/
Jeg haffuer sundhed oc farshed / ieg
haffuer Dyrebar flæder oc faastelige
rætter. Det befriender ieg at være
Guds gaffue / Hannem vil ieg dersor
tacke / hans ord vil ieg høre oc leffue
efter. Jeg vil ingen ting haffue kie-
rere/end at være Gud lydig / hannem
skee loff. oc tack for alle sine gaffuer.
Oc effterdi ieg haffuer oc noch at hiel-
pe andre met / vil ieg icke glemme de
fattige / Jeg vil tage den fattige siuge
Lazarum vdi mit Huss / hannem vil
ieg flæde oc føde / oc hielpe til hans
sundhed / Gud funde vel giort han-
nem saa meetig oc Rig som ieg er /
men hand vilde lade hannem være
arm / paa det at hand vilde see huor-
lunde ieg vil sticke mig met hannem/
Ja ieg vil vende alt det ieg haffuer
Gud til øre / oc min næste til gode oc

G iij trøst.

4 5
10 11 12

trøst. Haffde saa denne Mand giort/
da haffde hans Dyrebare flæder oc
faastelige rætter ingen skade giort
hannem.

Christus falder Rigdom tornet/
oc siger. Det er vanskeligt / at en rig
Mand kand indgaa vdi Himmerigis
rige/ icke for Rigdom er ont/men for
Mennisen hannem misbruger / oc
icke acter huad skade hand fører/ naar
hand wrettelig brugis. Naar brugis
hand wrettelig? Naar mand forla-
der sig paa hannem / naar mand
Hoffmoder sig aff hannem / naar
mand bruger hannem andre til skade/
naar mand lader hannem føre sig
hen til wkyshed oc offuerfledighed/
Kortelig at sige / naar mand lader
hannem føre sig fra Gud til Dieff-
uelen.

Der faare skal mand voete sig
for Rigdom/ at hand icke forfører oss
oc blifuer oss til en snare / met huil-
cken

giort/
der oc
giort
mione/
at en rig
nmerigis
men for
ruger / o
rer / naar
r brugis
forla-
mand
naar
il stade/
fere sig
erighed/
nd lader
Dieff
ocie sig
forer oss
et hund
dn

ecken Dieffuelen fanger oss / oc binder
oss vnder sin mact oc vold.

Sanctus Paulus merckelige Læ-
rer / huorlunde den skal være besindet
som er Rig / oc huorlunde mand kand
bruge Rigdom Gud til loff / oc sig
selff oc andre til gode. Oc ere disse
Pauli ord 1. Thimot : 6. Viud de
Rige i denne Verden / at de icke
Hoffmode dem / oc ey heller sette haab
til den wuisse Rigdom / men til den
leffuende Gud / som giffuer oss rigeli-
gen huad wi haffue behoff at bruge /
At de giøre got / blissue rige vdi gode
gierninger / gerne giffue oc dele met
andre samle dennem selff Liggendefæ
til en god grunduol paa det tilkom-
mende / at de funde faa det euige liff.

Her Lærer Paulus / huorlunde
den Rigs herte skal være besindet / oc
huorlunde hand skal bruge sin Rig-
dom om hand icke vil fare ilde.

Hans Herte skal være ydmygt /
G v saa

4 5
10 11 12 1

saa at hand sig intet berømmer/ingen
forsinaar eller foracter. Der nest skal
hand icke forlade sig paa sin Rig-
dom/som er wiiss/men hand skal for-
lade sig paa den lessuendis Gud/aff
huilcken hand haffuer baade liff oc
lisssens nødtortighed.

Naar Hiertet saa staar / skal
hand vide at bruge Rigdommen ret/
som er at blisse rig vdi gode giernin-
ger. Thi den som er Gudfryctig oc
Rig / hand fand megit got vdraet-
te / Hand icke aleniste holder sig selff
efster sin Stas vilfaar / men hand
seer til Guds cere / hand seer til Land
oc Rige / hand seer til Christi fattige
lemmer paa Jorden / oc betencker at
Gud haffuer gissuit sig Rigdom til at
fremme Guds cere met aff sin yderste
mact / til at hielpe Land oc Rige met
naar det giørs behoff / til at fleede oc
føde fattige menniske met. Huo saa
bruger sin Rigdom hand seer sig vel
faare/

faare / hannem er icke Rigdom til
fald / men er it fundament til it got
Liggendefæ vdi Himmerigis rige.
Saa haffuer den salige her Herluff
Trolle bruget sin Rigdom.

Aff det som er sagt om Rigdom/
fand mand oc vide huorlunde mand
skal haffue sig vdi andre Guds gaff-
uer / at mand lader dennem icke være
sig til skade oc Fordømmelse.

Det Femte wi skulle voete oss
faare / er fire slags forargelse. Den
første / at wi icke forargis her aff / at
de ere saa mange som Synder oc leff-
uer foruden all Guds fryct / lader
Dieffuelen lede sig huort hand vil.
Her skal mand heller effterfolge de faa
gode / end de mange onde / oc heller be-
græde de mange ondis Fordømmel-
se / end følge dennem effter. Den
anden / at wi icke forargis / for Kaars-
sit trenger Gudfryctige meer end an-
dre / fordi det er Guds raad / at hand
sine

4 5
10 11 12 1

sine Børn tucier i denne Verden / oc
Dieffuelsens børn lader pinis vdi
Helffuede til euig tid. Den tredie / at
wi icke forargis her aff / at den Christ-
ne Kircke siunis saa ringe vdi Ver-
den / at hun er icke mectig oc bold for
Verdsens øyen. Den fierde / at wi
icke forargis / for de ere saa faa som
anammer det hellige Euangelium /
at der er flere Mectige oc Vise / som
spotter det hellige Euangelium / end
som det anammer.

Det Siette wi skulle voete oss
faare / er at wi icke met vilie oc vid-
skab imod vor samuittighed falde vdi
Synden. Fordi det er icke andet /
end at forsmaa den almectige Gud oc
foracte hans befalning. Mange ere
vel vdi Verden som læse Guds ord /
hører Predicken / gaa til Sacramen-
te / siunis ocsaa at være Gud lydige /
men naar deris affect staar hart eff-
ter noget / endog de vide det at være
imod

imod Gud / da ville de haffue deris
vilie frem / oc ville være Gud lydige
vdi andre ting. Denne Gudfryetig-
hed hun er ické ret. Thi Gud vil saa
vel haffue lydighed vdi en ting som i
en anden/saa meget som mueligt fand
være. Den Greske poeta Sophocles
scrifuer om en drabelig Krigsmand/
som vaar met at belegge Troiam som
hed Aiar. Denne Krigsmand haff-
de vdi sinde at sla Blissem/ som vaar
en merckelig talende Mand/ vdi hiel.
Men den Gudinde Pallas/som Aiar
holt for sin Gud/ vilde ické at Blisses
skulde slass ihiel. Der faare kom hun
til Aiar / oc bad hannem / at hand
vilde spare Blisses for sin skyld. Da
suarede Aiar. Min Gud/ vdi andre
ting vil ieg gierne være dig til vilie/
men her vdi vil ieg gifre min vilie.
Denne Fabel er ické til forgeffuis op-
tencke/men vdi ic Exempel giffuer til-
fiende mange Menniskers Religion

DE

4 5
10 11 12 1

oc Guds dyrkelse. De ville vel Gud
tiene / dog saa at de ville haffue deris
vilie frem. En Aagerkarl gaar vel
til Kircke / berømmer sig aff Christo /
oc effter hans besafning er sin Off-
righed lydig. Hand holder sit Folck
til at fryete Gud / men her vdi vil
hand icke være Gud lydig / som er at
hielpe fattige vedtørftige Menniske
for vden Aager. It wkysskt Menni-
sse hører Guds ord / oc lader sig finde
Gud lydig vdi mange maade / Men-
den wkysshed vil hand icke lade / endog
hand veed Gud haffuer den forbødet.
Saa gaar det oc til vdi andre maade.
Huer vil være Gud lydig / saa lenge
hans affect oc vilie icke andet vdkræff-
uer. Denne Gudfryctighed er lige
saadan / som den der den Hedenske
Aliax haffde. Men ieg befrycter / at
de som ere Gud lydige som Aliax
vaar / faar och saa løn som Aliax fick.
Der faare er det fornyden / at wi som
ville

ville bære it Christet naffn / at wi tage off vare / at wi icke met vilie oe vid-
skab / forgribe oss imod Gud.

De som met vilie oe vidskab Syn-
de vdi mod Gud / knytte sig en Synd
ficede / som dennem paa det sidste skal
nedtrycke til Hellsuedis affgrund.

Det forste led paa denne Synd
ficede / er hustud eller tancke paa noget
som Gud haffuer forbødet. Huo der
giffuer saadan rum / oe vdsigder hen-
de icke met det snariste / hand veluillige
synder imod Gud. Mand pleyer at
sige / tancke rider told fri / men tage
sig vare som tager hende inden stib-
borde. Thi hand enten støder eller
siunder. For huor en ond täcke huilis
nogen tid vdi Menniskens hierte / da
blissuer hun icke ene / men opuecker
attraa vdi hiertet / til den ting som
tancken henger paa. Saa at denne
attraa blissuer det andet led vdi Synd
ficeden. Naar denne attraa henger
nogen

4 5
10 11 12 1

nogen tid vdi hiertet/ da optendis hun
i meer oc meer/ saa at du icke da fand
slugne hende/ men hun rycker met sig
Menniskens vilie oc samtycke. Huil-
ecken vilie oc samtycke/ er det tredie led
paa Synd ficeden. Ja naar du haff-
uer disse try led/ saa kommer strax det
fierde/ som er den onde tanekis/ onde
attraas/ oc onde vilies vduortis be-
stilning oc gierning. See huorlun-
de en Synd locker en anden til sig.
Est du kommen saa langt vdi denne
Synd ficede/ loß op igen met det før-
ste/ stat aff din Synd oc falt til Gud
met en alffuerlig Penitens/ at det icke
blissuer meget verre/ oc at Synd fice-
den icke skal blissue for tung. Thi huo
som offte bruger sig villie vdi nogen
gierning/ som Gud haffuer forbødet/
hand knytter fleer led paa sin Synd
ficede/ saa at det femte led blissuer en
ond Samuittighed. Naar en ond
Samuittighed huilis vdi Hiertet/ be-
gynder

gynder hun at soffue oc dø aff / saa at
hun intet følis / Men dog tager hun
det siette led til sig / som er Guds for-
actelse / hun gribet met sig en offuer-
sommendis Wretfaerdighed / saa at
mand nu obenbarlige gifuer sig til al
wtuet / imod alle Guds hellige Bud/
acter det ene lige saa meget som det
andet / det er plat intet. Denne off-
uersommende Wretfaerdighed / binder
Dieffuelen det ottende led til vdi
Synd ficeden / som er Aßguderi. Thi
naar Dieffuelen haffuer fort Menn-
nisken vdi all slemhed oc wtuet / da vil
hand siunis en Guds Engel / oc lader
at hand vil bringe Mennisken paa
gode veje igen / at hand skal tiene
Gud. Men vdi den rette Guds tien-
stis sted / setter hand Aßguderi / oc
Mennissens Lærdom vdi Guds Lær-
doms sted. Huad kand her blissue aff ?
Synd ficeden er megit stor oc suaer/
som er aff disse otte led sammenset.

H Men

4 5
10 11 12 1

Men naar mand blissuer nogen tid
vdi sit Aßguderi/ sythes det niende led
til/ som er it forherdet sind oc vrang
Dom om alting. Saa at mand
dømmer det for ont som er gaat / oc
tuert imod ømmmer det at være got
som er ont. Ved dette festis det tien-
de led som er Foloshed/saa at Menni-
skens hierte nu aldrig spel Synden
meer/ at mand plat intet acter Synden /
oc icke fortryder hende i nogle
maade/ men haffuer alt lige fiert hel-
ler mand gør ilde eller vel. Denne
Foloshed følger det ellefste led vdi
Synd fæden/ som er Penitensis en-
delig foractelse/ saa at du ingen acter
som raader dig til det beste / men far
hen som Dieffuelen selff / vdi all ful-
hed oc slemhed/ indtil den tid kommer/
din arme Siel skal vdaß din forban-
dede krop. Naar den tid kommer/
da knyttes det tolffe oc sidste led til
Synd fæden / som er Misstrostning
paa

paa Guds Naade oc Barmhiertighed. Thi naar at dyden kommer
oc bancker / da vaagner den onde Samuittighed / som lenge haffuer
soffuet / oc bær vidnisbyrd imod dig /
oc bær dig alle dine Synder faare /
som du nogen tid tenekt oc giort haff-
uer imod Gud / som tit oc offste vilde
igenfallet dig aff den onde vej / til
forsmælelse oc foractelse. Her aff kom-
mer mistrostighed paa Guds naade /
och saa sammen knyttis Synd fæden
met enderne / oc blifuer saa suaer / at
hun trycker Menniskens Siel ned vdi
Helfsuedis affgrund til euig tid.

Saadant er det mine fromme
Christne at gissue Synden rum / saa-
dan høy fare er det at legge Synd
paa Synd. Der faare raader ieg
alle / at de met det første / men de ere
vdi deris velmaet / løse denne Synd-
fæde op / saa at hun icke vndertrycker
dennem til den euige Fordømmelse.

Hij Oc

De naar Christus siger til oss/ Voe-
ter eder oc seer eder faare/ Lader oss her
paa tencke/ at wi oe i denne siette
maade vochte oss/ at wi icke villige syn-
de vdi mod vor Samuittighed.

Saa haffue wi nu hørt/ huad
det første ord/ vdi Christi befalning
haffuer paa sig. Vocter eder/ siger
hand/ i ere vdi stor fare. Huad fare
det er haffuer ieg nu fortald. Nu
følger det andet ord vdi Christi befal-
ning/ som er Vaager.

Vaager.

SS biudis vdi den Hellige
Scrifft/ at Vaage/ vdi at-
stillinge maader. Stundem
som Tienere/ som foruenter deris
Hussherre. Stundem som Husshol-
dere/ som ere redde/ at tiuffue skal kom-
me oc bryde ind i Huset/ oc stiele hen
huad der er. Undertiden som Krigs-
mend/ som veed icke naar deris Tien-
de

de vil falde sig an. Stundem som
Huirder som vocter offuer deris hiord.
Her forstaas den første maade/ som
er at oss biudis at Vaage oc foruente
vor Hussherre/ at hand ické finder oss
soffuendis. For finder hand oss soff-
uendis / da syoder hand oss aff sit
Huss: Det er hand lycke Himmeri-
ge til for oss.

Skulle wi oc Vaage som Krigs-
mend vnder vor Höfniukmand Jesu
Christo. Der faare siger hand til
sine Discipler: Vaager oc beder/ at i
ické falde i Fristelse/ lige som hand saa
sagde: I haffue vduold mig til eders
Kong/ i haffue soret mig. Der faare
er min Fiende eders fiende. Hand
staar effter at forføre eder aff min Le-
yer/ paa det hand kand sla eder ihiel.

Men huorlunde skulle wi Vaa-
ge? wi skulle baade haffue aandelige
flæder paa oss/ oe aandelig Vaaben.
Om flæderne taler Christus om i

H iij Sancti

4 5
10 11 12

Sancti Hansis obenbarelse i det 16.
Capittel/ Huor hand saa siger. Hel-
lig er den som Vaager oc foruarer si-
ne flæder at hand icke gaar nogen-
saa at hans blysomhed blissuer oben-
baret.

Huad er det for flæder? Forst
skulle wi iføre oss Jesum Christum /
som skeer ved Troen oc stadfestis met
Daaben. Saa mange som er døb-
te/ siger Paulus/ haffue iført sig Je-
sum Christum/ saa at hand skul de-
ris Synd/ oc smycker dem met sin
Retsfærdighed/ saa at de nu for Guds
ansiet icke sūnis Syndere/ men Rets-
færdige aff Christi Retsfærdighed.

Om denne flædebon tall den
Christne Kirke hoss Esaiam Cap. 61.
Jeg vil meget glæde mig vdi Herren
(det er vdi Christo) fordi hand haff-
uer flæd mig met Salighedsens flæ-
debon/ oc iført mig vdi Retsfærdighed-
sens kaabe. Ja haffuer smycket mig
herlige

herlige som en Brudgomme / oc som
en Brud haffuer hand beprydet mig
met Brudespan. Her bescriffuer den
hellige Prophete met en lignelse det
Aandelige smycke / som Christus pry-
der sin Brud met / Det er huer den
som gifuer sig til hannem ved Tro-
en. Dette smycke falder hand Sa-
lighed oc Retfærdighed / som wi icke
funde faa aff nogen anden / end aff
Iesu Christo allene. Naar wi icke
haffue dette smycke paa / da ere wi plat
nøgne / saa wi huercen haffue Sa-
lighed eller Retfærdighed. De skal
dette forstaais om Christi Retfærdig-
hed / som oss til regnis naar wi tro
paa hannem.

Denne floedebon fand icke være
ene / men huor hand er / da haffuer
hand met sig en anden floedebon / som
heder Hellighed eller wskyldighed / saa
at mand fand dømme om den første
aff den anden. Det er / huor der er icke

H iis Hellig-

Hellighed oc wskylighed / det er flit-
tighed at staa imod Synden / at leff-
ue vdi en alssuerlig Penitens / at flit-
te sig vdi alle gode gierninger i Gud-
fryctighed / tuetighed / retfærdighed oc
trofskab vdi sit fald / Der er icke heller
den første flædebon / det er Christi
Retfærdighed oc salighed. Om denne
flædebon taler Christus i det hellige
Euangelio / oc fallerit en Bryllups
kiortel. Oc dress hand aff Bryllup-
pet den som vaar indkommen oc haff-
de icke denne Bryllups kiortel paa sig.
Det er de som ere vdi den Christne
Kirckis vduortis forsamling / oc leff-
ue vden Penitens / oc legge icke vind
paa at være Gud lydige. Dennem
skal Christus vdsjøde / at de icke skulle
komme ind vdi Brudekammerit met
hannem / det er i det euige liff oc Sa-
lighed.

Ja wi skulle icke aleniste haffue
disse tuende slags flæder paa vdi den-
ne

ne vagt / som Christus haffuer set oss
vdi / men wi skulle ocsaa haffue vaa-
ben paa / som Lærer oss den hellige
Paulus Eph. 6. Huor hand saa si-
ger : Ifører eder vdi Guds Harnis /
at i kunde staa imod i den farlige tid /
oc blifue bestandige. Staar der faa-
re opfiltede paa eders Lender met
Sandhed / oc iførde vdi Retfærdighed-
sens frasst / oc haffuer sko paa eders
been / som erfredsens Euangelijs bere-
delse. Her offuer anammer Troens
skold / met huilket i kunde vdslycke al-
le Dieffuelens forgiftige stid. An-
nammer ocsaa Salighed til en
Hielm / oc det aandelige Suerd som
er Guds ord / Met all formaning oc
Bøn / bedendis altid ved aanden / saa
at i vaage met all flid ic. Her beueb-
ner den hellige Paulus sine Christne
Krigsmend vdi mod den lede Dieff-
uel / som oss lurer esster. Oc vil at wi
met Sandhed / Retfærdighed / met

H v Euan-

4 5
10 11 12

Euangelij redebonhed / met Troen/
met vor Salighed som er Christus/
met Guds ord / oc met en alffuerlig
Bøn giøre altid voern vdi mod vor
Fiende / som icke nogen tid vnder oss
ro / den tid oc stund wi ere i denne
Verden.

Det er det Andet som Christus
vdfræssuer / at wi skulle Vaage / oc
huorlunde wi skulle være iførde / met
huad Flædebon oc huad Harnist oc
Vaaben / er paa denne tid nock sagt.

Nu følger det tredie som Christus
befaler oss.

Oc beder.

Måar oss biudis aff vor Herre
Jesu Christo / at wi skulle
Vaage / oc Vaage / at
Dieffuelen met sin list oc forræderske
anflag / skal icke faa offuerhaand off-
uer oss / da kommer oss vdi sinde / baa-
de huad wi ere suage / oc huad Dieff-
uelen

uelen er mectig oc bestagen til alle onde anslag / til at vnder dempe oss arme Mennisse met. Paa det at wi icke skulle giffue oss offuer / oc lade oss fange aff Dieffuelen / befaler hand oss at wi skulle Bede. Huor met hand giffuer fire ting at betencke. Det første at oss feil megit / at wi kunde plati tet vdrette met vor mact / Fordi kunde wi selff nock bestaa vor Fiende / da haffde wi icke behoff at bede hielp aff en anden. Det andet / at oss vises / aff huem wi kunde bekomme hielp som er aff Gud allene / som wi alleniste paakalde. Det tredie er / huorlunde wi kunde bekomme hielp aff Gud / som er formedelst en alffuerlig oc inderlig Bøn. Det fierde er / for hues skyld Gud er oss Bønhørig. Effter di wi ere Syndere oc haffue ingen verdskyld / huor faare Gud skal høre oss / kunde wi icke bede Gud noget aff for vor egen skyld / men wi skulle dri

ste

ste paa Jesu Christi verdskyld oc fortienste. Der faare siger Christus. Huad i bede Faderen om vdi mit Naffn / det skal hand gissue eder. Disse fire stycke som nu opregnit er/ skulle wi altid betencke / saa tit oss bividis at bede / och saa tit som wi ville giøre vor Bøn. Der faare naar wi betencke vor suaghed / atskillige fare/ Aandelig oc Legemlig / da skulle wi komme ihu denne Jesu Christi befællning / som er at wi skulle Bede / Vi skulle vide / at all hielp kommer aff Gud / wi skulle forlade oss paa Christum / som er en Seieruindere offuer Dieffuelen. Oc vdi denne tancke skulle wi alffuerlingen met en stadig Tro bede / oc forlade oss her til / at hand icke vil foracte vor Bøn. Salomon siger. Herrens naffn er den sterkeste værn / til denne skal den Kæfærdige fly / oc hand skal hielpis. Derfaare siger Paulus 1. Cor : 15. Gud være

være tack som giffuer oss Seieruind-
ding ved vor Herre Jesum Christum.
De Sanctus Johannes siger: Vor
Tro er den Seieruinding / som off-
ueruinder Verden. Det er / den
Bon som kommer aff Troen til Je-
sum Christum/offueruinder alle vore
fiender. Hui saa? Fordi Troen hun
setter denne store oc veldige kempe Je-
sum Christum vdi mod sine fiender/
oc skuler sig vnder hans Banere.

Men her støde sig mange. Som-
me sige / Jeg beder meget oc seer der
blissuer intet aff/ dennem loffuis vel
meget som beder/ men huad bekomme
de? Siger mand icke det aff Mun-
den / da staar det vdi hiertet alligenel.
Til dette Spørssmaal er saa at sua-
re. Enten beder du ilde eller vel / Be-
der du ilde/det er / Beder du met tuil-
actighed/ for vden en stadig tro / eller
beder noget som er imod Gud eller
din egen Salighed / Da er det icke
vnder

4 5
10 11 12

vnder / at du ickē blifuer bønhørde/
Fordi Gud haffuer intet loffuet den-
nem som vrangelige bede. Thi saa
siger Sanctus Jacobus. Jacob. 4.
I bede oc ickē faa / fordi i bede ilde.
Der faare giøre mange Gud wret/
som ville sige at hand ickē bønhører
dem / skylden staar hoss dem selff oc
ickē hoss Gud / som ickē liuffue eller
bedrage kand vdi nogen maade. Be-
der du vel / det er aff en sand tro oc
paalid / at Gud Fader skal høre dig
for Christi skyld/ da blifuer du visse-
lige bønhørt. Gud hand kand ickē
rygge sine ord / men hand vil holde
met all sandrushed det som hand haff-
uer loffuit.

Men her skal mand grandgiff-
ueligen acte / at Gud bønhører visse-
lig dem som bede ret / men ickē altid
efter Menniskens mening / men eff-
ter sin Bissdoms raad. De tre
Mend som vaare fast vdi den gloende
Babi-

Babiloniske Den / visselige bade redning met en stadig tro til Gud. Job vdi sin modgang bad oc Gud aff troen. Oc Gud hørde baade de tre Mends bøn / oc Jobs bøn. Men icke i lige maade. De tre Mend giorde hand vduortis bistand / saa at hand forhindrede Ildens krasst / at hand intet skadde dem. Men Job lod hand lenge plagis aff modgang / oc icke straxt giorde hannem vduortis bistand / men induortis / at hand styrckede hannem / oc giorde hannem frimodig / saa at hand forlod sig paa Gud / huileket som vaar hannem meget bedre end vduortis hielp. Om hand slaar mig end ihiel (siger hand) da skal ieg forlade mig paa han nem.

Daniel der hand bleff fastet vdi Løffue fulen / vden tuil bad hand Gud inderlig om hielp. Disligest Stephanus der Jøderne vilde stene han nem

4 5
10 11 12

nem ihiel / giorde oc sin Børn flitelige
til Gud om bistand. Men Gud bøn-
hørde baade Danielem oc Stephano-
num / dog icke vdi lige maade. Da-
niel giorde hand vduortis bistand / oc
lucte Munden paa Løffuerne / at de
funde intet skade hannem. Stephano
giorde hand induortis bistand / oc
styrkede hannem met den Hellig-
Aland / saa at hand frimodige leed det
neruerendis Kaarss / som Gud vilde
at hand skulde bære vidnisbyrd met
om Christi Euangelio.

Saa hører Gud alle de som be-
der ret / endog at hand icke altid retter
sig effter vor tancke / men effter sit vi-
se raad. Oc gissuer hand icke det wi-
bede om / da gissuer hand oss visselige
det som bedre er. For hand lader sine
Børn aldrig bede til forgæffniis.

Mange vden tuil bad for salige
her Herluff / at hand funde ende sin
reysel vel / oc komme igen til oss sund

oc

oc karsf. Endog at Gud icke her haff-
uer hørt oss effter vor mening / dog
haffuer hand alligeuel hørt oss effter
sit vise raad/ oc haffuer giort hannem
induortis bistand ved den Hellig-
Aands neruerelse / som vaar han-
nem meget bedre/ end at haffue liffuit
vdi Hundrit Aar vdi all velmact oc
Verdsslig cere. Ja mand skal icke end
dette holde lidet at voere / at Gud for
den Christelige Kirckis bon skyld / lod
hannem icke blifue straxt som hand
fick sin bane saar / men lod hannem
komme hiem til sit Huss til sin kiere
Hustru / oc der bestille sin Sag / och
saa rolingen vdi Herren hen soffuede.
Saa lader icke Gud mennisken giøre
sin Bon aff troen til forgæffnis/men
hører dennem først vti deris Salig-
heds sager/siden oc vdi timelig ting/
dog hand icke altid sticker sig effter vor
mening.

3 Om

Om det Tredie.

Ichaffue nu hørt huo Christus taler til oc giffuer besalning / Disligest ocsaa huad den besalning er / som er at wi skulle Voete oss / Vaage oc bede. Her vdrycker hand / for huad ngodactig sag / hand denne besalning giffuit haffuer / oc siger hand saa. Thi i vide icke naar tiden er. Det er i vide huercken naar Christus skal komme til Doms / icke heller naar hand kommer oc falder eder aff denne Verden. Ja wi vide huercken tiden eller maaden eller middel / det er oss altsammens forborgit faare. Vi ere lige som en stor hob fanger / som er gaait Sentenz offuer / at de skulle alle dø / huer naar Dommeren det saa besalder. Her tagis en effter en anden / oc ingen veed huad heller hand blifuer den sidste eller den förste. Saa er det met oss

oss / wi skulle dø / Sentenzen er gaaen
Huad heller wi blifue de sidste eller
de første / det vide wi intet. Der faare
skulle wi altid tage vare / lige som
Husseknechte / som varer paa deris Husse-
herre / oc veed at hand skal komme /
men naar vide wi icke / huad heller
hand kommer om affienen / eller om
midnat / eller om Hanegal / eller om
morgen'en. Der faare skulle wi al-
tid være Baagne / oc rede til at tage
imod vor Hussherre.

Her skulle wi nu acte stitelige /
huor faare Gud vil wi skulle icke vide
den tid / naar Christus skal komme at
Dømme leffuendis oc døde / icke heller
vor liffs tid i denne Verden / som er
at wi skulle være altid Baagne / oc ta-
ge vare naar enten wi fallis her aff
Verden / eller oc naar Christus kom-
mer at Dømme leffuendis oc døde /
som vden all tuil er noer forhaanden.
Jesus Syrach oc paaminder oss om

Iij denne

denne tid : Vdi alle dine gierninger
kom ihu din sidste tid / oc aldrig skalt
du Synde. Ja sandelig tenckte wi
huad tiden er wuis / wi ickē lefftde saa
daarlige / oc forhalede Penitenz fra
en tid oc til en anden.

Her hoss er det nyttigt at beten-
cke flitelige / huad sager der bør at røre
os til / at giøre Penitenz met det før-
ste oc ickē forhale tiden / som mange
diss ver giøre. Oc vil ieg faaregiff-
ue Ti drabelige sager / som oss burde
at opuecke aff Syndens spoffn / til en
salig Penitenz oc omuendelse.

Den Förste sag er den / som
Christus her faaregiffuer / som er / at
wi ickē vide naar eller huorlunde wi
skulle skedis fra denne Verden. Be-
der / siger Christus : Thi i vide ickē
timen eller stunden. Augustinus si-
ger : Gud hand giffuer dig rom at
rette dig / men du elsker meer forhale-
se end forbedrelse. Du foruenter oc
rom-

gerninger
aldrig skalt
ig trætte mi
ich leste saa
Penitens fra
øttigt at bæn
der ber at re
az met det se
som mange
ieg faaregiff
som oss burde
loffuit / til en
ndelse.
z er dea / som
uer / som er / ai
huorlunde wi
Jorden. Vo
Thi i vide ich
augustinus si
dig rom an
meer forhalde
i foruenir og
rem-

rømmer dig meget aff Guds Barm-
hertighed / lige som den som haffuer
loffuit Salighed ved Penitens / haff-
uer oc loffuit it langt lessnet. Huor-
lunde fant du vide huad den dag i
morgen kommer / bringer met sig ?
Du siger vel ret vdi dit herte / naar
ieg retter mig / saa forlader Gud mig
alle mine Synder. Vi funde ick
nechte / at Gud haffuer dem som retter
sig oc omuender sig loffuit Naade.
Men vdi huileken Prophete du læss
mig / at Gud haffuer loffuit Naade
den som retter sig / læss du icke at
hand haffuer loffuit it langt liff. Met
dissé Ord paaminder den hellige Doc-
tor Augustinus / at vi icke skulle mure
paa denne wuisse tid / som mange be-
drager. Der haffuer været mange/
som meente sig at blifue gamle / men
de ere hen døde / mit vdi vngdom-
mens blomster. Mange haffue for-
uent sig en rolig afgang / men de ere

3 iii døde

døde vdi ølendighed. Mange sette sig faare/ at faa trøst vdi deris døds tid/ aff deris venner oc beklyndte/ men de ere iammerlige omkomne aff deris Fiender. Mange actede sig at faa tid at ligge paa deris Soteseng oc betencke sig/ men de ere hastelige omkomne. Mange sette sig faare at ville giøre Penitenz / naar de haffue dressuit deris vilie vdi Synden / men mit vdi deris Syndere de omkomne. Kortelige at sige / effterdi ingen aff oss veed / om hand fand drage sin aande til bage igen / naar hand gaar aff hans Mund eller næse / er det en daarlig ting / at ville sette sig en lang tid faare / paa huileken hand vil giøre Penitenz.

Den Anden sag er / Den som leffuer foruden Penitenz/ hand samler sig it liggendeſce/ som hannem ilde skal bekomme. Hand legger Synd paa Synd / oc fortien straff offuer straff /

Mange set
di denis døds
thynde / men
mne aff deris
tede sig afaa
oteleng obve
hastelige om
igfaare at ville
ar de hafue
Synden / men
de omfomme.
di ingen aff
to drage sin
in hand gaar
køfe / et det en
ette sigen lang
hand vil gjøre

/ Den som
/ hand sam-
hannem ilde
gger Synd
straff offuer
straff /

straff / Ja icke gjør sig ene skade / men
oc den gantske Menighed. Thi saa
siger Paulus Roma: 2. Met dit
haarde oc wangersomme hierte / sam-
ler du dig Guds vrede til icke liggende-
se paa Vredens dag. Fordi at den
Synd som icke vndertryckis met Pe-
nitenz / hun straxt met sin tynde dra-
ger vdi en anden Synd / oc det atter
vdi en anden / intil den Synd ficede/
som ieg tilforne om talede blissuer
fuldkommen. Ja lige som en ond
rod / som er icke opruet aff Jordens /
hun altid voxer oc gissuer ond grøde
vdass sig / saa er det oc met Synden/
naar du effterlader hende / tager hun
i meer oc meer offuerhaand.

Den Tredie sag / at den som saa
forhaler at giøre Penitenz / hand
blissuer paa det sidste aldelis vent fra
Gud. Thi disslenger mand bier at
giøre Penitenz / dissvanskeligere giør
ris hun. Ja det er lige saa her met /

3 iiiij som

4 5
10 11 12

som met legemlig siuge. Diss lenger
mand bier at føre raad til legemlig
siuge/diss verre blissuer siugen. Saa
er det oesaa met Siellsens siuge. Diss
lenger hun forhalis / diss verre er hun
at læge.

Den Fierde sag er / en ond
Samuittighed/som er den aller iam-
merligste ting der voere fand. Om
hende tal den Vise mand oc siger :
Synden er en forfærlig ting / hun
offueruindis aff sit egit vidnisbyrd/
oc naar hun trengis aff Samuittig-
heden/da frycter hun altid det som ont
er.

Den Femte sag er Forargelse/
vdi huilken der er tuende Synder/
Gierningen vdi sig selff/oc it ont Ex-
empel / met Gierningen offuertrædis
Guds Lou / met onde Exempel til
lockis din Neste at giøre lige som du
haffuer giort. Saa blissuer hand
skyldig / som lessuer vdi Synden/ for
vden

vden Penitens / baade for sin egen
Synd / oc den fremmede Synd hans
Neste giør. Huad denne Forargel-
se er en gruelig ting / giffuer Christus
tilkiende met disse ord : Huo som for-
arger en aff de smaa / som tro paa
mig / det vaare hannem gaat / at en
Mølle steen vaare hengt paa hans
halss / oc hand neder siuncit vdi Haff-
uit / der som det er dybest. At saa
mange wtallige Synder paa denne
tid ere i Verden / kommer alt vdaff
onde Exempel. Det en meen sig at
maa giør / det giør strax en anden /
siden den tredie oc fierde / indtil den
gantske hob blissuer fordoerffuit. Ja
diss yppermere en er / diss flere faar
hand / som sig følger esster vdi det
onde. Der faare skulde de sage sig
vare for saadan Forargelse / de som
ere høyt set.

Den Siette sag / er de som dra-
ger deris tid hen foruden Penitens /

I v de

de ere icke deelactige vdi de Dyrebare
ting / som den Christne Kircke haff-
uer. De funde ingen aandelige hu-
sualelse haffue vdi deris modgang / el-
ler noget andet som den Christne Kir-
cke haffuer sig til gode.

Den Siuende sag er / at den som
lenge bier for hand gisr Penitens /
hand gisr Dieffuelen en stor pancket /
och saa mange Synder som Menni-
sket haffuer / saa mange roetter bær
hand ind for sin gaest Dieffuelen. De-
er det oe Dieffuelen en stor lyst / at
Mennisken vil tiene hannem alle si-
ne dage / oc siden vnde Gud det sidste
aande dræt. Huorlunde Gud det
tager til tække / faar mand at see paa
den yderste Dommedag.

Den Ottende sag er / hui wi icke
skulle forhale at gisre Penitens / at
wi tencke paa de wsigelige mange
Landskab oe Menniske / som er fast
vnder Guds vrede vdi euig pine / for
deris

deris genstridigheds skyld / at de icke
vilde Guds røst høre / som dennem saa
naadelige haffuer kaldit til Penitens.
Huor er Cain ? Huor er Saul ?
Huor er Achitophel ? Huor er Ju-
das ? Huor er wsigelig mange an-
dre. Lader disse gruelige Guds vredis
Exempel røre oss / at wi icke saa sken-
delige lade oss forføre aff Dieffue-
len.

Den Niende sag er / at wi oc-
tencke / at Penitens at gisre / er icke
Menniskens gierning / men er Guds
gierning / oc Guds gaffue. Om du
denne gaffue foracter / naar hand
naadelige biuder dig hende til / er det
befryctendis / at hand icke vil tit faste
sine Verler for Suin.

Den Tiende oc sidste sag er / at
den Penitensis vilkaar / som skeer saa
silde / er icke met de beste. Fordi det
er ingelunde Penitens / den du gjør
naar du fand icke meer Synde. Au-
gusti-

Brødr. m. m.

gustinus siger. Jeg befrycter at den
Penitens / som begærer aff den som
ligger for døden / at hun dør. Dette
siger ieg icke / at ieg vil der met haffue
sagt / at den Penitens som skeer vdi
ens sidste tid / vdi huorlunde hand
haffuer leffuit / hun er ey til Salig-
hed / Men ieg paaminder om den
fare / som der er forhaanden. Jeg
vil icke raade nogen / at hand skal saa
daarlige sette sig vdi fare / och saa lidet
acte sin Siels oc liffs salighed. Disse
sager lader oss betencke hoss disse vor
Herris Jesu Christi ord / som siger :
Boeter eder / Baager oc beder.
Thi i vide icke naar tiden er.
Den allmectigste Gud giffue oss en
salig tid / Amen.

Saa haffue wi nu hørt mine
fromme Christne / tuende stycker vdi
denne Predicken. Det Første / om
den salige Mands her Herluff Trol-
lis gode

med og ved

lis gode vilfaar / Gudfryctige lessnit
oc affgang / som maa vel settis alle
gode Christne til it got Exempel.
Det Andet/ om Christi besalning til
fine Discipler / oc til alle Menniske/
at de skulle vochte sig for atskillig fare/
at de skulle Vaage / at de ické blifue
forraskede aff deris fiende Dieffuelen/
at de skulle ocsaa soge hielp vdi deris
nød aff Gud/ for Jesu Christi skyld.

Ja Summen paa all denne Pre-
dicken/er at wi skulle affstaa aff Syn-
den / lessue vdi Gudfryctighed oc vdi
allehaande gode gierninger. Saa
Formaner ieg eder oc allesammen /
at i tencke paa eders Salighed/
at ické lade eder forføre met onde Ex-
emple / at ické saa henge vdi disse Le-
gemlige ting / at i forkaste de Him-
melske ting/ Guds yndist oc det euige
liff oc Salighed. Ingen mene at
Guds Søn haffuer suet blodig sued/
er bespottet / hudstruget / kaarsfest /
haffuer

4
9 10 11

haffuer vdstract sine blodige arme
paa Kaarssens gallie / at hand maa
leffue vdi all wtuct/wkyskhed / Tirani-
ni / wretfærdighed oc andre grossue
Synder / som er intet andet end at
ville spøtte den Herre Christum vn-
der ansietet / oc skendelige trene hans
Blod vnder føder. Men der faare
er hand død / at du skalt haffue Syn-
dernis forladelse ved troen til han-
nem / icke at du nu lenger synde skalt.
Ja ieg vil eder haffue sagd det / som
Paulus scriffuer til Timotheum 2.
Timot : 2. Vige sig fra Wretfær-
dighed oc ondkab / huer den som neff-
ner Christi naffn. Det vnde oss
alle at giøre vor Himmeliske Fa-
der / for vor Herris Jesu
Christi skyld /

A M E N.

M: M: D.

Zuo Gud frycter er Rig oc Viuß/
Vdi Dødsens Erig hand fanger prüß.

**Brentet i
København/aff**
Laurenz Bene-
dicht.
M. D. Exxij.

De findis til Købs
samme steds.

W. H. Sparre
Borger af Riga
1763

H. A. Sparre
1766